

Мектептегі мерекелер: тәрбие жұмыстарының сценарийлері

Марлен САДЫКОВ,

Көпбейінді Alim Tau School
жеке мектебінің
2 «А» сынып оқушысы.
Қарасай ауданы,
Алматы облысы.

№9 (207) 2025

Талантты да алғыр Марлен Садыков небәрі 7 жаста. Кішкентай кезінен спортқа қызығушылық танытып, оның ішінде каратэні таңдап, қазірдің өзінде керемет нәтижелерге қол жеткізді.

Марлен аудандық, қалалық турнирлердің жеңімпазы, каратэден Азия чемпионатының жеңімпазы, талай алтын, күміс, қола медальдар мен құрметті кубоктарды жеңіп алды. Оның табандылығы, тәртіптілігі және өзіне деген сенімділігі оның бұрынғыдан да биік белестерге көтерілуіне мүмкіндік береді.

Спорттан басқа Марлен ашық, мейірімді және ізденімпаз бала болып қала береді. Ол өзінің ағасын шын жүректен мақтан ететін, үнемі қасында жүретін сүйікті қарындасымен жеңістерін қуанышпен бөліседі.

Марленнің арманы – халықаралық чемпионаттарда Қазақстанның атынан шығып, елінің даңқын асқақтату.

Ата-анасы, бапкерлері, ұстаздар қауымы Марленнің болашағының жарқын болатынына сенімді, өйткені оның еңбекқорлығы, табандылығы, таза жүрегі оны қазірдің өзінде қатарластарына үлгі етіп отыр. Марленге талабың таудай болсын, алар асуларыңды бағындырып, еліміздің көк байрағын биік мінберлерден желбірете бер деген тілек тілейміз!

Марлен – талантливый и целеустремлённый мальчик, которому всего 7 лет. С раннего возраста он проявил интерес к спорту и выбрал для себя каратэ, где уже добился впечатляющих результатов.

За плечами у Марлена – победы на районных и городских турнирах, а также призёр Чемпионата Азии по карате, множество золотых, серебряных и бронзовых медалей и почётные кубки. Его упорство, дисциплина и вера в свои силы позволяют ему с каждым разом подниматься всё выше.

Помимо спорта, Марлен остаётся открытым, добрым и любознательным ребёнком. Он с радостью делится своими победами с младшей сестрёнкой, которая всегда рядом и искренне гордится братом.

Мечта Марлена – представлять Казахстан на международных чемпионатах и прославить свою страну.

Родители, тренеры и педагогический коллектив уверены: у Марлена большое будущее, ведь его трудолюбие, настойчивость и чистое сердце уже сегодня делают его примером для сверстников. Желаем Марлену, юному спортсмену с большим сердцем, больших побед и исполнении его заветной мечты.

Мектептегі мерекелер

тәрбие жұмыстарының сценарийлері

Журнал 2006 жылдың қаңтар айынан бастап екі айда бір рет қазақ тілінде шыға бастады.
2011 жылдан бастап ай сайын шығады

Республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық журнал)

МАЗМҰНЫ

П. Ибрагимова. Сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыру ерекшеліктері.....	3
Б. Отарбаева. Мемлекеттік тіл – менің тілім	6
А. Хатемова. Ана тілі – жүрек үні.....	10
Ә. Әбілбашарова. Әліппе – білім бастауы.....	11
Қ. Тіленбаева. «Арайлы алтын күз» атты күзгі балл кеші.....	16
К. Сүттібаева. Білім әлеміне саяхат	19
С. Солтанқұлова. Мамандықтың бәрі жақсы.....	21
Г. Смагулова. Нақты ғылымдар еліне саяхат	24
Б. Айсиева. Заман көшбасшысы.....	26
Ф. Биназарова. Топырақты қорғау	29
А. Бекетбаева. Ар, ұяттың анасы – әдептілік	33
А. Кшимова. Ұлы ақын, ойшыл, ағартушы Абайдың 180 жылдығына арналған «Оқитын автобус» акциясының сценарийі.....	35
А. Таған. Отбасы – өнегенің тал бесігі	38

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
«Педагог LTD» ЖШС

Бас редактор:
Гүлжанат ҚҰСТАНОВА

Көркемдеуші және беттеуші:
Нұрзат РАЙМҚҰЛОВА

«Мектептегі мерекелер:
тәрбие жұмыстарының
сценарийлері» журналы

20.05.2010 ж. ҚР Байланыс
және ақпарат министрлігінде
қайта тіркеліп, №10966-Ж
куәлігі берілді.

Басылым индексі: 75489

Басуға қол қойылды
26.09. 2025 ж.
Офсеттік басылым.

Тапсырысы: 326.

Редакцияның мекен-жайы:
050036, Алматы қаласы,
Мамыр-2 ы/а, 13-7.
Тел/факс: 8 (727) 255-72-94.
Ұялы тел.: 8 777 303 37 67.

Эл.пошта: pedagog-ltd@mail.ru
Сайт: www.pedagog-ltd

Журнал <<Print House GERONA>>
баспаханасында басылды.
Алматы қаласы, Сәтбаев көшесі
30А/3, 124-кеңсе.
Тел.: (727) 250 47 40.

АҚЫЛДАСТАР АЛҚАСЫ:

Кіршібаева Райхан –
эл-Фараби атындағы
№145 мектеп-гимназия
директорының тәрбие
жұмысы жөніндегі
орынбасары.
Алматы қаласы.

**Қоңырбаева Сараш
Сахиқызы –** эл-Фараби
атындағы Қазақ Ұлттық
университетінің
қауымдастырылған
профессоры, педагогика
ғылымдарының кандидаты.
Алматы қаласы.

**Атабекова Бақытгүл
Ботабекқызы – PhD,**
Абай атындағы Қазақ
Ұлттық педагогикалық
университетінің аға
оқытушысы. Алматы қаласы.

**НАЗАР
АУДАРЫҢЫЗ!**

Материалдарды компьютерде Times New Roman қарпімен теріп, көлемі 2 беттен аспайтын Microsoft Word файлы ретінде CD дискіге жазып жіберіңіз. Мақала соңында автор туралы толық әрі нақты мәлімет болуы керек. Аты-жөніңізді толық жазыңыз (Мысалы, М.Т., К.С. емес). Мақалаңызға қосымша журналға жазылғандығыңыз жөніндегі **түбіртек көшірмесін** салғаныңыз жөн. Түбіртектің түпнұсқасы өзіңізде қалсын. Ол журналды уақытысында алмаған жағдайда байланыс бөлімшесіне барып, талап етулеріңізге керек болады. Мақаланы мүмкіндігінше Интернет арқылы электронды поштаға (pedagog-ltd@mail.ru, aknur@mail.ru) жіберіңіз. Факс арқылы, бағалы хат арқылы да редакция мекен-жайына жіберулеріңізге болады.

Жарияланған материалдар редакцияның пікірін білдірмейді. Фактілер мен мәліметтердің дұрыстығына авторлар жауапты. Қолжазбалар мен фотосуреттер рецензияланбайды және қайтарылмайды. Журналға шыққан материалдарды редакцияның келісімінсіз көшіріп басуға болмайды.

Сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыру ерекшеліктері

Сыныптан тыс жұмыс — сабақтан тыс уақытта, баланың жеке тұлғасын әлеуметтендіруін қамтамасыз етуге қажетті жағдай жасайтын, оқытушының оқушылармен әр түрлі іс-әрекеттерін ұйымдастыру. Сыныптан тыс жұмыс — оқу бағдарламаның шеңберіне кірмейтін және оқу кестесінен тыс мектеп өткізетін әртүрлі тәрбиелік-оқытушылық іс-шаралар.

Сыныптан тыс жұмыс ұғымы — мәні кең және бірмағыналы емес, оған мазмұны, қызметі, өткізу әдістемесі, басқару әдістері және формалары бойынша әртүрлі сабақтар кіреді. Мысалы: пән үйірмесінің отырысы, сыныптан тыс оқылым, мектеп мерекесін және кештерін өткізу сияқты шаралар сыныптан тыс жұмысқа жатады. Кейбір жағдайда (үйірме, сыныптан тыс оқу) оны оқытушы басқарады, басқа жағдайларда (бос уақытты ұйымдастыру, көңіл көтеретін шаралар) өзін-өзі басқару негізінде оқушылар басқарады. Осыған байланысты «сыныптан тыс жұмыс» ұғымын саралау қажеттілігі туындайды, ол үшін педагогикалық әдебиетте және практикада — «оқудан тыс жұмыс» және «сабақтан тыс жұмыс» терминдері қолданылады. Сабақтан тыс жұмыс — мақсаты, мазмұны және әдістері бойынша оқу үрдісімен шектеседі,

оның сабақтан тыс кезіндегі жалғасы болып табылады және үнемі ерікті түрде бола бермейді. Оның жоспарлануында және ұйымдастырылуында анықтаушы рөлді ұстаз атқарады. Бұған мысал: пәндік оқытушының қабілетті оқушылармен бағдарламалық материалдан алған білімдерін кеңейту және тереңдету және нашар оқытындардың білімін түзету бойынша өткізетін жұмыстар. Оқудан тыс жұмыс — мұғалімдердің, сынып жетекшілерінің бағыттаушы рөлінің арқасында, көбінесе оқушылар ұжымында белсенді және өздерін-өзі басқару негізінде, сыныптан тыс жүргізілетін сабақтар. Сыныптан тыс жұмыс — оқушыларға кеңінен позитивті әсер ету мүмкіндігі бар және оқытушының сабақтағы жұмыспен байланыстыра отырып, оқу-әдістемелік өрісте өз бетімен жасайтын әртүрлі іс-әрекеттердің жиыны болып саналады.

Мектептің тәрбие жұмысының құрамдас бөлігі болып табылатын сыныптан тыс жұмыс оқыту мен тәрбиелеудің жалпы мақсаты — баланың өмірге және қоғамға қажет әлеуметтік тәжірибені игеріп алуына және қоғам қабылдаған құндылықтар жүйесін қалыптастыруға бағытталған. Үлгермейтін оқушыларды оқудан басқаға назарын аударуға болмайды деген пікір бар. Бірақ бұл дұрыс емес, өйткені дәл сол оқушыларға өздері-

нің бос уақытын тиімді пайдалануына көмектесу керек. Айтылып өткен міндеттер сыныптан тыс жұмысының негізгі мүмкіндіктерін және бағыттарын анықтайды. Шынайы тәрбиелік жұмыста олар сыныптың ерекшеліктеріне, ұстаздың өзіне, жалпы мектептік оқудан тыс жұмыстың ағымына байланысты нақтыланып дәлденеді. Тәрбиелік шараның сапасын оқушылардың әсері арқылы да бағалауға болады. Олардың назары, эмоциялы икемделуі, өтіп жатқанға қызығушылығы, белсенділігі немесе, керісінше, немқұрайлығы көп нәрсені пайымдайды. Оқушылардың іс-әрекетін бақылау, олармен әңгімелесу, сауалнама жүргізу атқарылған жұмыстың тиімділігін тереңнен бағалауға мүмкіндік береді. Сыныптан және мектептен тыс жұмыстардың жай-күйі мен нәтижелерін педагогикалық кеңестерде және әдістемелік бірлестіктерде жүйелі түрде талқылаған жөн. Тәрбиелік шараға баға беруде оқушыларды да тартқан дұрыс, сол үшін мектеп радиосын, қабырға газеттерін, көрмелерді пайдалануға болады. Мұндай жұмыс формаларының нәтижелері жарыс, байқау, конкурс, айлық және т.б. сияқты ұжымда кеңінен талқылауды қажет етеді.

Сыныптан тыс шаралардың кейбір формалары: Тарих кеші — бұл жылдық сынып жұмысының немесе үйірменің нәтижесін қорытындылау формасының бір түрі. Мұғаліммен бірге оқушылар кештің бағдарламасын, жұмыс түрін және ойындарын

толығырақ ойластырады. Кеш үшін материал таңдайды. Мысалы: тарихи мәліметтерді, ребустарды, софизмдерді, шараларды, кроссвордтарды, викторина үшін сұрақтарды; қажетті модельдерді, плакаттарды, ұрандарды, сонымен қатар сыныпты дайындайды. Мұндай шараның өте маңызды тәрбиелік мағынасы бар: біріншіден, оқушылар өз сыныбының абыройы үшін бірге күреседі; екіншіден, бұл жарыс оқушыларда жеңіске қажетті сабырлықты және жігерлікті дамытады. Тарихтан викторина — бұл өзінше ойын. Викторинаны үйірмеде немесе жеке сыныптар арасында жарыс ретінде өткізу ыңғайлы (сабақтан тыс уақытта). Викторина үшін дайындалатын тапсырмалар көзге жетерлік мазмұнымен, жазуды талап етпейтін, көбінесе ойша шығаруға ыңғайлы болу керек. Сабақта бағдарлама бойынша оқылатын сұрақтар әдетте викторина үшін қызықты болмайды. Викторинаға тарихпен байланысты өзінше сұрақтарды енгізуге болады. Викторинаға әзіл-сұрақтар да енгізіледі. Викториналар тұтастай қандай да бір тақырыпқа арналуы мүмкін, әйтсе де қиыстырылған викториналарды ұйымдастыру ыңғайлы.

Қызықты кісілермен кездесу — өскелең ұрпақты адамгершілікке қалыптастырудың маңызды құралы болып келеді. Мұндай кездесулер сыныптық немесе жалпымектептік немесе сыныптан тыс жұмыстың басқа түрінің құрамында болуы мүмкін. Кіріспе сөзде мұғалім оқушылардың

қызығушылығын тудыру үшін қонақтардың өмір және қызметі туралы айтуға тиіс, ал қорытындыда бүкіл айтқанын жалпылап және қатысқандарға алғыс айтылу керек. Іскер ойындары — зерттелетін объектіні немесе оқушылардың нақты әрекетін қабылдайтын немесе көз алдына елестету арқылы шешім қабылдайтын оқытудың белсенді әдісі. Балалармен іскерлік ойындардың сюжеті әдетте күрделі болмайды, ұйымдастырушылық семинар түрінде өтуі мүмкін. Сыныптан тыс жұмыста ұйымдастырылатын іскерлік ойындар — келешегі бар бағыт. Мұндай ойындар өз іс-әрекетін құрастыруға, құрбылармен іскерлік қатынастарды жақсартуға, үлкен кісілермен алқалық қатынастарға түсуге үйретеді. Әсіресе, оқушылармен және үлкендердің (мұғалімдермен, ата-анасымен) біріккен іскерлік ойындар бағалы болып келеді. Іскерлік ойындар оқушылардың психофизиологиялық ерекшеліктерін ескеріп, арнайы анықталған жас мөлшері үшін жобалануы қажет. Сыныптан тыс жұмыста пайдалануға болатын іскерлік ойындардың мына төрт типін ерекшелеуге болады:

- ірі ауқымды (бірнеше сынып) және ұзақ (бірнеше айға) созылатын іскерлік ойындар;

- нақтылы ақпаратты саралауға негізделген ойындар;

- бүкіл сынып айналысатын қысқа мерзімді іскерлік ойындар;

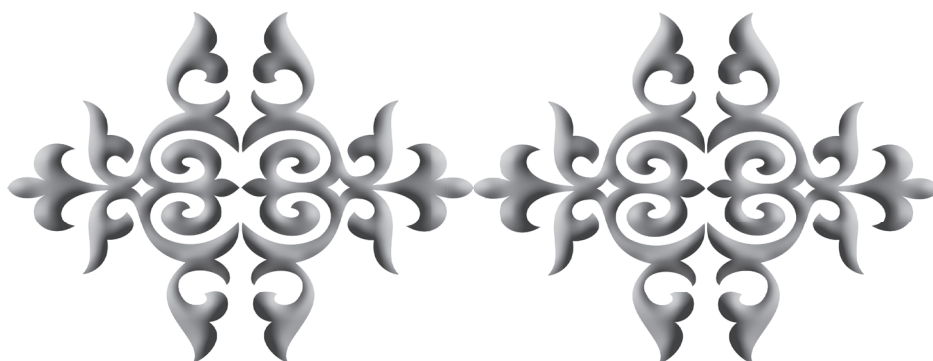
- үстел үсті іскерлік ойындар.

Тарихтан диспут — өзіндік сыныптар арасындағы сұрақ және жауап ойыны. Диспут кезінде алдымен қиынырақ сұрақтар қойылады. Диспуттың материалы бойынша сұрақ қою өте маңызды. Бұл сұрақтардың мазмұндары диспут алдына қойылған мақсаттарға байланысты шешіледі. Мұндай мақсаттардың арасында ең маңыздысы — өткен оқу жылдарының оқу материалдарын қайталау болады. Бұл жағдайда, нақты уақыт аралығында оқушылардың алдына тарихтан өткен материалды қайталау мақсаты қойылады.

**Перизат Шегебаевна
ИБРАГИМОВА,**

**«№123 жалпы орта мектебі» КММ
тарих пәні мұғалімі.**

**Мақтарал ауданы,
Түркістан облысы.**

Мемлекеттік тіл – менің тілім

Мақсаты:

1. Оқушыларға ана тілін білудің маңызын түсіндіру;

2. Ана тілі туралы жазылған ақындардың өлеңдерін мәнерлеп оқи білуге дағдыландыру;

3. Туған ана тілін сүйіп, оны құрметтеуге тәрбиелеу.

Көрнекілігі: Бес арыстың портреті, қазақтың ұлттық киімдері, қанатты сөздер жазылған плакаттар: «Ана тілі жоқ жерде ұлт жоқ».

Тәрбиеші: Халықтың тәуелсіздігінің ең басты белгісі оның ана тілі, ұлттық мәдениеті. Өзінің ана тілі, ұлттық мәдениеті жоқ ел – өз алдына мемлекет болып өмір сүре алмайды. Дүниедегі барлық халық тәуелсіздікке ұлттық қадір-қасиетін, мәдениетін, ана тілін сақтап қалу үшін ұмтылады. Сондықтан кез келген мемлекет өзінің территориялық салт-дәстүрін, ана тілін айрықша қорғайды. Ал біздің Қазақстан Республикасында ана тілі – қазақ тіліне мемлекеттік статус берілген. Ал, Қазақстан тәуелсіз ел болып қалсын десек, онда ең алдымен ана тілін дамытуға күш салғанымыз жөн. Ана тілін дамыту, қорғау дегеніміз біз өз ана тілімізде таза сөйлеуіміз керек және оны жақсы біліп, туған анамыздай сүйіміз керек.

«2007 жыл – мемлекеттік тіл – қа-

зақ тілі» болып жариялануына орай бүгін сіздермен «Мемлекеттік тіл – менің тілім» атты сынып сағатын өткізгелі отырмыз.

«Тіл – ұлттық белгі, халықтық мұра, дүниетаным құралы».

Халықтың тарихта қалуы тіліне байланысты. Тіл – халықтың жаны, сәні, тұтастай кескін-келбеті, болмысы.

Адамдық мұратқа жеткізетін ана тілі мен ата дәстүрі. Біздің осындай халықтық қасиетті мұрамыз – ана тіліміз!

Қазақ тілі – дүние жүзіндегі ең бай, беделді де, бейнелі тілдердің бірі.

Өткірдің жүзі,

Кестенің бізі,

Өрнегін сендей сала алмас, - деп ұлы Абай атамыз таңырқап тағзым еткен де осы қасиетті тіліміз.

Ана тілі халық өсіп, өркендесе дамиды да, халық жоғалса құриды.

Қазақстан – ұлан-байтақ мемлекет. Өз бауырына 100-ден аса ұлттарды сыйғызып отыр. Олар Қазақстан Республикасының Ата заңы бойынша тең құқықты, тәуелсіз адамдар.

Әр халық өз тілінде сөйлеуге, оқуға құқығы бар. Сол халықтармен достықта, бірлікте өмір сүрейік.

Қазақ тілі – қазақ халқының ана тілі. Қазақ тілі – қазақ халқы үшін

әдебиет, мәдениет, ғылым мен білім, оқу-ағарту тілі.

Қазақстан Республикасының Жоғарғы Кеңесі қабылдаған Қазақстанның Тіл туралы заңына сәйкес қазақ тіліне мемлекеттік мәртебе 1989 жылдың қазан айында берілді.

«Еліміз тәуелсіздік алғаннан кейін 1997 жылы 11 шілдеде Қазақстан Республикасының Парламенті «Тіл туралы» жаңа заңын қабылдады. «2007 жылы — мемлекеттік тіл жылы» деп жарияланды.

Қазақ тілі өте бай, көркем тілдердің бірі. Қазіргі қазақ тілі — кез келген әдебиетті басқа тілден аударуға, түрлі стильдерде сөйлеп, жазуға мүмкіндігі мол, кемелденген тіл.

Ана тілі — туған тілім, бас тілім.

Сен арқылы дүние танып, талпындым.

Сен арқылы әлемге аян бар ісім.

Сен өмірімде таусылмайтын асылым.

- 22 қыркүйек — Қазақстан Республикасы халықтарының тілдер мерекесі. Ең алдымен, бұл барша елге ортақ жалпы халықтық мереке, барлық ұлт өкілдеріне көрсетілген құрмет.

Қазақстанда 100-ден астам ұлт өкілдері тұрады, әрбір ұлттың ең үлкен, ең негізгі анасы туған тілі болып саналады.

Ана тілі — әрбір ұлттың, ұлыстың мақтанышы, көзінің қарашығындай көретін қазынасы, асыл мұрасы

Ел егемендігінің көрінісі, құндылығының бірі болып саналатын мемлекеттік тілді — қазақ тілін меңгеру

— баршамыздың міндетіміз.

Тағдырынды тамырсыздың індетінен қалқала!

Әр адамда өз анасынан басқа,
Жебеп жүрер, демеп жүрер арқада.
Болуы керек құдіретті төрт ана:
Туған жері — түп қазығы, айбынды,

Туған тілі — сатылмайтын байлығы.

Туған дәстүр салт-санасы — тірегі,
Қадамыңа шуақ шашар үнемі.

Және туған тарихы еске алуға қаншама,

Ауыр әрі қасіретті болса да.

Төрт анаға әнін жалғай алмаған.

Пенделердің басы қайда қалмаған,
Төрт анасын қорғамаған халықтың.

Ешқашан да бақ жұлдызы жанбаған,

Қасиетті бұл төрт ана — тағдырыңның тынысы.

Төрт ана үшін болған күрес — күрестердің ұлысы.

Халықтың тарихта қалуы тіліне байланысты. Тіл халықтың жаны, сәні. Адамды мұратқа жеткізетін ана тілі мен ата дәстүрі. Өйткені халқымыз дәрежеге емес, дәстүрге бағынған.

Еліміз — Қазақстан Республикасы Егеменді ел атанып, ана тілімізге Мемлекеттік статус берілді, «Тіл туралы заң» қабылданды.

Қуан, далам!

Қуанатын күн бүгін,

Серпіп таста,

Мұңды жүрек түндігін.

«Тіл туралы»

Заңым енді күшіне.
 Паш еткендей,
 Кескен жаңа кіндігін.
 Қуан, бабам!
 Қуанатын жөнің бар.
 Деген едің.
 Тіл бар жерде өмір бар.
 Халық жауы атандық-ау,
 Сол үшін ғұмырыңды,
 Құрбан етіп жолында ар.

Тәрбиеші: Балалар, бұл өлеңде айтылып отырған, ана тілі үшін құрбан болған жандар кімдер деп ойлайсыңдар?

Оқушылар хормен: Аталарымыз Ахмет Байтұрсынов, Шәкәрім Құдайбердиев, Жүсіпбек Аймауытов, Мағжан Жұмабаев, Міржақып Дулатов.

Тәрбиеші: Қазақ халқы ежелден-ақ, тіл қадірін біліп, ақылды дұрыс сөзге бағына білген. Шешендерден шыққан қара сөздің өзінде өлеңге бергісіз үйлескен ырғақ болады. Сөз бен сөз ұйқасы жатады;

Үш кемеңгер дүлдүлім,
 Сақтаған ел бірлігін!

Қазақта қара қылды қақ бөлген
 Төле, Әйтеке, Қазыбек билердің сөз
 үлгілеріне зер салайық.

Уа, халқым!
 Көсіле шабар жерің бар!
 Тау көтерген елің бар,
 Қол бастайтын ерің бар,
 Атадан қалған сара жолың бар.
 Сөз қадірін біліңдер! *Төле би*

Біз қазақ деген мал баққан елміз.
 Бірақ ешкімге соқтықпай жай
 жатқан елміз.

Елімізден құт-береке қашпасын
 деп,
 Жеріміздің шетін жау баспасын
 деп,
 Найзаға үкі таққан елміз.
 Ешбір дұшпан басынбаған елміз.
 Басымыздан сөзді асырмаған ел-
 міз! *Қазыбек би*

Тамыры суда тұрса да,
 Уақыты жеткенде,
 Құрамайтын құрақ жоқ,
 Тек жақсыдан өлмейтін сөз қала-
 ды. *Әйтеке би*

«Анамның тілі» әні орындалады.

Тәрбиеші: Ана тілінде сөйлеу, оған деген көзқарас — ең зор адамның, мәдениеттілік, тәрбиелік, әдептілік өлшемі болып табылады.

Оның мәні — әр адамның ана тілін Отанындай, туған халқындай, өз ата-анасындай сүйіп ардақтауында. Міне, сондықтан бүгінгі ақын-жазушыларымыз былай дейді.

Ақыл-ойын дананың,
 Ана тілден аламын.
 Ана тілің ардақты,
 Ақ сүтіндей ананың.
 Өсірген ой — білімді,
 Сүйем туған тілімді.
 Мақсат етем әр сөздің,
 Мәнін терең білуді.
Қадыр Мырзалиев

Ана тілі.

Ана тілің біліп қой,
 Еркіндігің, теңдігің.
 Ана тілің біліп қой,
 Мақтанышың, елдігің.
 Ана тілің арың бұл,

Ұятың боп тұр бетте.
Өзге тілдің бәрін біл,
Өз тіліңді құрметте.
Мұзафар Әлімбаев

Ана тілі — біздің туған анамыз.
Анамыздай — сыйлап бағып — қамызыз.

Ана тілін бағаласақ қалай біз.
Өзіміздің сондай болмақ бағамыз.
Ана тілін кім аялай білмесе.
Анасынан безген ұл деп біліңіз.

Ана тілі — асыл күні бабамның
Қуатымның ақ сүтіндей анамның.
Сәби шақтан бесігімде жыр тыңдап,
Туған тілді жаттап өскен балаңмын.

Туған тілім — тірлігімнің айғағы,
Тілім барда айтылар сыр ойдағы.
Өссе тілім мен де бірге өсемін
Өшсе тілім менде бірге өшемін.
Қасиетің, ана тілі, аз ба сенің?
Өзің барда ескірмес, тозбас елім.
Сен болмасаң ұлы ақын Абай болып,
Мұқағали атты өлең жазбас еді.
(Д. Әбіловтың «Туған тілім!» өлеңін оқиды)

Тәрбиеші:

Туған тілім — бабам тілі — өз тілім,
Туған тілім — анам тілі — өз тілім.
Туған тілім — заман тілі — өз тілім.
Туған тілім — адам тілі — өз тілім.
Туған тілде сыры терең жаным бар
Туған тілде әнім менен сәнім бар.
Туған тілім тіл болудан қалса егер
Жүрегімді суырып-ақ алындар.
Өз тілімдей қайда екен еркін басар
Тілім барда еркіме кім таласар.
Туған тілім күрмеліп әлсіресе,
Ыстық қаным суынып, сиқым қашар.

Әнұран орындалады.

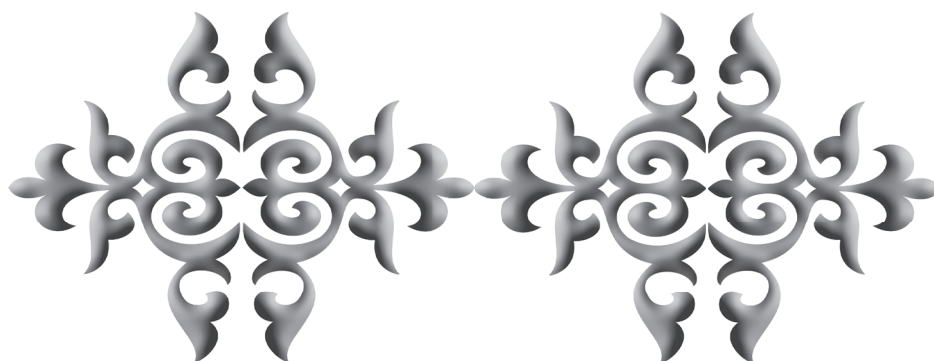
Барлық оқушы төмендегі өлеңді хормен айтады:

Қуан анам!
Ұзағынан сүйініп.
Сәтің де көп
Кейде кеткен түңіліп.
Ақ сүтіңнен бойға біткен тілімді
Пір тұтамын
Мен де алдында иіліп.

Барлық оқушы бастарын иеді

**Балжан Жумагельдиевна
ОТАРБАЕВА,**

**Есік көмекші мектеп-интернаты
тәрбиешісі.
Есік қаласы,
Алматы облысы.**

Ана тілі – жүрек үні

Мақсаты:

1. Оқушыларға мемлекеттік тілдің маңызы туралы түсінік беру;

2. Өлең-такпақ, ойлы сөздер айту арқылы оқушылардың тіл туралы алған білімін дамыту;

3. Өз ана тілін — мемлекеттік тілді қастерлеуге, басқа ұлттардың тілін құрметтеуге тәрбиелеу.

Көрнекілігі: Қазақстан Республикасының Конституциясы, Қазақстан Республикасының Тіл туралы Заңы. Тіл туралы жазылған ойлы сөздер, қазақтың бес арысының және ақын жазушылардың портреттері.

Кіріспе бөлім.

Мұғалім: Тәуелсіз, егеменді елдің басты белгілерінің бірі — тіл. Қазақстан Республикасының Ата Заңының 7 бабында «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік тіл — қазақ тілі» деп көрсетілген. Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі — қазақ тілі болуы тарихи заңдылық. Еліміз тәуелсіздік алғаннан кейін 1997 жылдың 11 шілдесінде Парламент «Тіл туралы» жаңа заң қабылдады. Онда мемлекеттік мекемелерде іс-қағаздарын жүргізуді қазақ тіліне кезең-кезеңмен көшіру көзделген. Қазақстанда тұратын әрбір азамат өзінің ана тілін және мемлекеттік тілді құрметтеуге тиіс.

1-оқушы:

Ана тілінің тағдырына енжарлықпен қарау — адамгершілікке жатпайтын өрескелдік. Елінің тәуелсіздігін

ойлайтын адам тілінің өркендеп келмелденуіне де қолғабысын тигізуі тиіс. Шығыстың ежелгі бір данышпаны: «дүниені түзеткін келсе әуелі өзін түзел, сонан соң балаңның достарын түзе» деген екен. «Егер ана тілімізге шын жанымыз ашитын болса, оны ең әуелі өзіміз үйренейік, сонан соң балаларымыз бен достарымызға үйреткеніміз абзал», - дейді атамыз Әбіш Кекілбаев.

Негізгі бөлім:**2-оқушы:**

Туып-өскен Торғайдың даласында,
Қайран елі — қазағы арасында.
Тілі үшін жазықсыз жапа шеккен,
Арысың кім ойланбай табасың ба?
(Ахмет Байтұрсынов)

3-оқушы: Жүсіпбек Аймауытов:

«Ана тілін жақсы менгеріп алмай тұрып, өзге пәндерді түсіну мүмкін емес. Ана тілі — жүректің терең сырларын, халықтың басынан кешкен дәуірлерін ұрпақтан-ұрпаққа жеткізіп, сақтап отыратын қазына» деген.

4-оқушы:

Қазақ тілі — атаң, анаң,
Қуат алар Отан содан.
Дүниеде еш бір асыл,
Тең келмейді қатар оған.
Дұшпаныңда бас иетін,
Тілің ұлттық қасиетін.
Тартқан талай ұлыстар бар,
Тілсіздіктің қасіретін.

5-оқушы:

Мейлі шаршап теңіз өттім, тау бастым

Мейлі көктің ақ бұлтына жармас-
тым.

Сонда дағы сен қалмайсың көкей-
ден,

Сонда дағы сені ұмыта алмаспын.

6-оқушы:

Ана тілім — күшім, менің қуатым,
Жырым сендік жүрегімнен туатын.
Тауысар ма ырысыңды, қорынды,
Тізелесіп қатар жазса мың ақын.

7-оқушы: «Ана тілінің құдыретін қанша айтсақ та, түгендеу мүмкін емес, біле білгенге адамдағы ұлттық мақтаныштың алғашқы ұшқындары жүрекке тіл арқылы ұялайды, өмір бойы адамға ең тамаша эстетикалық ләззат беретін де құдіретті тіл ғой», - деген Расул Гамзатов.

«Ана тілі» әні орындалады.

8-оқушы:

О, адамдар қадіріне жетіндер,
Ана тілің — анаң, сыйлап өтіңдер.
Әркімнің туған тілі туған шеше —
Оған бала міндетті сан-мың есе.
С. Мұқанов

9-оқушы:

Жаңа жыл келді,
Бақыттың жылы болсын жыл.
Гүлденіп жерді,
Бар үйге кірсін толсын жыр.

Балаларға тілдер туралы білетін мақал-мәтелдерін айтқызу.

Мұғалім: Оқушылар! Міне, бүгінгі сабағымызда ана тіліміздің құдыретімен, оны білудің, ана тілінде сөйлеудің маңызымен таныстық. Қазақ тілінің өркендеуі, дамып қанат жаюы әрбір қазақ елінің азаматына байланысты екенін түсініп отырсыңдар. Сондықтан Тәуелсіз, егеменді ел боламыз десек, оның басты белгілерінің бірі қазақ тілінің туын биік ұстайық!

Ажар ХАТЕМОВА,
Алмалы орта жалпы білім
беретін мектебінің мұғалімі.
Ақжайық ауданы,
Батыс Қазақстан облысы.

Әліппе – білім бастауы

Әзиза
Әбілпаттақызы
ӘБІЛБАШАРОВА,
№51 М. Қаратаев
атындағы орта
мектебінің бастауыш
сынып мұғалімі.
Жаңақорған ауданы,
Қызылорда облысы.

Мақсаты: оқушылардың білімдерін бекіту, олардың алған білім, білік дағдыларын көрсету, тілін дамыту, сөздік қорын молайту, ұқыптылыққа, жинақылыққа тәрбиелеу.

Көрнекілігі: интерактивті тақта, әліппе макеті, Ы. Алтынсарин суреті, шарлар, рәміздер, мақал-мәтелдер, суреттер.

Сабақтың барысы:

1. Ұйымдастыру сәті;

2. Кіріспе сөз: Армысыздар, құрметті ата-аналар, ұстаздар, қонақтар.

Міне, бүгін біздің шәкірттеріміз бар ғылымның атасы Әліппені бітірді. «Әліппе — білім бастауы» атты ертеңгілігімізді бастауға рұқсат етіңіздер. Қымбатты оқушылар, білім жолына бастаған қадамдарың құтты болсын!

Әнұран орындалады.

Ата-ана:

Шашу, шашу шашындар,

Ақ сандықты ашындар.

Бұл мереке бұл тойдың,

Бастаңғысын жасандар. (*Шашу шашылады*)

1-оқушы:

Армысыздар, аналар,

Бармысыздар, балалар!

Сөзіме құлақ салыңыз,

Әліппеге арналмақ

Бүгінгі ән-жырымыз.

2-оқушы: Бүгін біз шексіз қуаныштымыз. Өйткені, алғаш қолымызға ұстап хат танытып, сауатымызды ашқан Әліппені бітірдік.

3-оқушы:

Бар кітапқа бас болған,

Әліппе — ғылым ағасы.

Әліппеден басталған,

Даналықтың данасы.

4-оқушы:

Енді біз жаза білеміз,

Әріпті қосып әріпке.

Риза боп саған жүреміз,

Сүйікті біздің Әліппе!

5-оқушы:

Ең алғаш алғанымда Әліппені,

Қызығып қарай бердім әріптерді.

Мен үшін жұмбақ болып қалар ма еді,

Ұстазым оның кілтін алып берді.

6-оқушы:

Оқуды көп ойладық,

Қызығына тоймадық.

Әріптерді үйреніп,

Сауат ашып тойладық.

Мұғалім:

Балалар мен сендерге сұрақ қояйын.

Іші толған әріпке,

Білімдегі жарық не?

Хормен: Әліппе.

Мұғалім: Олай болса, бәрімізге ең қымбат Әліппені ортаға шақырайық.

Хормен: Әліппе, Әліппе, Әліппе!

Әліппе: Сәлеметсіңдер ме, достар! (Оқушылар амандасады)

Әліппе: Достар, сендер менен не оқыдыңдар, не үйрендіңдер?

Хормен: Оқуды, жазуды, жұмбақ, жаңылтпаш, санамақ, өлең, ән үйрендік.

Мұғалім: Балалар, олай болса, сүйікті Әліппемізге рақметімізді айта отырып, Әліппеден алған білімімізді көрсетіп, өнерімізді ортаға салайық.

7-оқушы:

Әліппемен қош айтысып қаламыз,

Енді қолға басқа кітап аламыз.

Ата-ана қуанышқа ортақ бол,

Сауатты боп шықты міне балаңыз.

8-оқушы:

Үйретіп алғаш бізге Әліппені,

Мұғалім ғылымға жол салып берді.

Адамның ой-арманы мақсаттары,

Оқудың сәулесімен жарық көрді.

«Мұғалім ол біздің» әні орындалады.

Мұғалім: Балалар, қазақ тілінде неше әріп бар?

Хормен: 42 әріп бар.

Мұғалім: Ендеше, тақтаға қарайық. Мұнда әріптердің біразы қызыл көйлек, біразы көк көйлек, ал мына екеуі кара көйлек киіп алыпты. Бұлар қандай дыбыстар екенін кім айтады?

Оқушылар: Қызыл көйлек дауысты дыбыстар, көк көйлек дауыссыз дыбыстар, ал қара көйлек жіңішкелік, жуандық белгілері.

Мұғалім: Ендеше неше дыбыс бар екен?

Оқушылар: 40 дыбыс бар.

Мұғалім: Алфавит дегеніміз не?

9-оқушы: Әріптердің белгілі бір тәртіппен орналасуы.

Мұғалім: Енді алфавит сырын айтайық.

10-оқушы:

Алфавиттің «А» тұрады басында,
Әрқашанда «Ә» тұрады қасында.
Байқадың ба «Б» тұрады үшінші,
Ал осының сыры неде, түсінші?

11-оқушы:

«А» деген ол — аналар ғой ардақты,
«Ә» деген ол — әкелер ғой салмақты.
«Б» деген ол — балалар ғой әдемі,
Біздің елде үшеуі де кәделі.

12-оқушы:

А әрпіне Т әрпін,
Қосып едім ат болды.
Қосып едім атқа А-ны,
Атам оқып шаттанды. (Ата)

13-оқушы:

Екі тіреу,

Басқышы біреу.

Бұл қай әріп? (Н)

14-оқушы:

Арқасын тіреп жабысып,

Екі Р қалған жабысып.

Бұл қай әріп? (Ф)

15-оқушы:

Сақинаға қарайық,

Ұқсайды оған қай әріп? (О)

Мұғалім: Балалар, ең алғаш мектеп ашқан кім?

Оқушылар: Ы. Алтынсарин.

Мұғалім: Ы. Алтынсарин атамыз сендерге қандай өсиет қалдырды?

Хормен:

Бір аллаға сиынып,
Кел, балалар, оқылық,
Оқығанды көңілге,
Ықыласпен тоқылық!

«Сәлем, саған мектебім» әні орындалады.

16-оқушы:

Келгенде алғаш мектепке,
Білмеуші едік әріп те.
Оқимыз қазір ертеkte,
Үйреткен оны Әліппе.

Мұғалім: Балалар, енді **жұмбақ** айтып жарысайық. Кім қандай жұмбақ біледі?

Қыс бойына жатады, Тәтті ұйқыға батады. (Аю)	Парақта бар, Шашта жоқ. Тамақта бар, Аста жоқ. (Қ)	Аспандағы алып доп, Жарқырайды жарық боп. (Күн)
--	---	---

Мұғалім: Балалар, енді **жаңылтпаш** айтайық.

Тақпақ жатта, Жатқа жатта.	Шұнақ құлақ лақ, Бұлаққа барды. Бұлақ жағасындағы Құраққа барды.	Шежіреші кісі шежіре айтты, Ішіндегі шежіресін шешіле айтты.
-------------------------------	---	---

Мұғалім: Балалар, енді **санамақ** айтайық.

Бір дегенім — білім, Екі дегенің — елім, Үш дегенің — үйің, Төрт дегенің — түйін, Бес дегенің — бұйым.	Алты дегенің — айың, Жеті дегенің — жайың, Сегіз дегенің — сайың, Тоғыз дегенің — тайың, Он дегенің — ойың.
Бір дегенім — бесік, Шықтың содан өсіп. Екі деген — елім, Далам, тауым, көгім. Үш дегенім — үміт, Үміт артар жігіт. Төрт дегенім — төзім, Төзе білем өзім. Бес дегенім — бақыт, Бағалайтын уақыт	Алты деген — ақыл, Тыңдағаның мақұл. Жеті деген — жалау, Жүректегі алау. Сегіз деген — сөзің, Серт беретін кезің. Тоғыз деген — тоқтау, Елдің жоғын жоқтау. Он дегенім — Отан, Қорға соны, ботам.

Мұғалім: Балалар, енді кім қандай **мақал-мәтел** біледі?

Ас анасы — нан, Нан атасы — дән.	Ата — бәйтерек, Бала — жапырақ.	Жол атасы — тұяқ. Су атасы — бұлақ. Сөз атасы — құлақ.
Әдепті бала Ата-анасын мақтатар. Әдепсіз бала Ата-анасын қақсатар.	«Сіз» деген — әдеп, «Біз» деген — көмек.	«Сіз» деген — сыпайылық. «Сен» деген — анайылық.
Атына заты сай.	Еңбектің наны тәтті, Жалқаудың жаны тәтті.	Ата балаға сыншы.
Ақыл жастан шығар, Асыл тастан шығар.	Ашу — ақылдың дұшпаны.	Еңбек етсең ерінбей, Тояды қарның тіленбей.
Оқу — инемен құдық қазғандай.		

Мұғалім: Балалар, сендер Әліппе-ден тағы не үйрендіңдер?

1-оқушы: Иә, біз ережелерді айтып үйрендік. Мысалы: Сөз дыбыстан құралады.

2-оқушы: Дыбыстар әріппен таңбаланып жазылады.

3-оқушы: Дыбыстарды айтамыз, ес-

тиміз. Әріптерді көреміз.

4-оқушы: Кісінің аты-жөндері бас әріптен басталып жазылады.

5-оқушы: Жер-су аттары бас әріптен басталып жазылады.

6-оқушы: Үй жануарларына қойылған аттар да бас әріптен басталып жазылады.

7-оқушы: Сөздегі дауысты дыбыстар жуан болса, сөзде жуан айтылады.

8-оқушы: Сөздегі дауысты дыбыс жіңішке болса, сөзде жіңішке айтылады.

9-оқушы: Буын дауысты дыбыс арқылы жасалады.

Мұғалім: Балалар, енді біз ата-аналарымызға қалай оқитынымызды көрсетейік.

«Бір уыс мақта» әңгімесінен үзінді оқытып, әңгіменің тақырыбын тапқызу.

Мұғалім: Балалар, енді біз ата-аналарымызға қалай жазатынымызды көрсетейік.

(Тақтаға жасырынған суреттердің атын жазып, дауысты, дауыссыз дыбыстардың астын сызады. Аю, қасқыр, қоян, сағат)

Мұғалім: Балалар, енді берілген буындардан сөз құрайық.

Бі	сі
Кі	лім
Кеп	теп
Мек	тер

«Төлдер» әні орындалады.

Мұғалім: Балалар, біз осы уақытқа дейін оқумен қатар сандарды оқуды, жазуды, оларды салыстыруды, қосып, азайтуды меңгердік. Енді математикадан алған білімімізді көрсетейік.

Интерактивті тақтадан сандардың ретін, көршісін атап, сандарды салыстыруды, қосындыны табуды орындайды.

Мұғалім: Балалар, енді біз әдептілік туралы не білеміз?

10-оқушы:

Жабырқауды білмейміз,
Жалқаулықты сүймейміз.
Біз талапты жас ұлан.

11-оқушы:

Сыйлап үлкен ағаны,
Сәлем берген баланы,
Кім дейміз?

Хормен: Әдепті екен бұл дейміз.

12-оқушы:

Кітап, дәптер, қаламы,
Кір шалмаған баланы,
Кім дейміз?

Хормен: Ұқыпты екен бұл дейміз.

Мұғалім: Жақсы балалар, енді Әліппемен қоштасайық.

Хормен:

Қош бол, құтты Әліппем,
Көп нәрсені үйреттің.
Таныстырып әріппен,
Тақылдатып сөйлеттің.

Әліппе: Балалар, мен сендерге ризамын. Мені жақсы меңгеріпсіңдер. Ана тілдерінде өте жақсы сөйлейді екенсіңдер. Енді сендерге ары қарай білім беретін мына Ана тілі болады. Ана тілін де жақсы оқындар.

Хормен:

Таныстырған 42 әріппен,
Қош бол, менің қасиетті Әліппем.
Сенің арқаң оқи, жаза алғаным,
Сауатты адам санатына кіргенім.

«Әліппе» әні орындалады.

Мұғалім: Әріптердің иесі, құрметті Әліппе! Сізге шексіз алғысымызды білдіре отырып, Сізді демалыс орнына жібергелі отырмыз.

Хормен: Қош бол, Әліппе!

Ана тілі: Сәлеметсіңдер ме, балалар?

Хормен: Қош келдіңіз, Ана тілі!

Мұғалім: Балалар, сендер көп нәрсені үйреніпсіңдер. Осының бәрін үйренулеріңе көмектескен кім?

Хормен: Мектеп. Мұғалім. Ата-ана. Әліппе!

Мұғалім: Ендеше, ата-анамызға рақмет айтайық.

13-оқушы:

Әліппемен қош айтысып қаламыз,
Енді қолға ана тілін аламыз.

Ата-ана қуанышқа ортақ бол,
Сауатты боп шықты міне балаңыз.

Ата-анаға рақмет!

«Ана» әні хормен орындалады.

Мұғалім: 1-сынып оқушыларын құттықтау үшін 5-сынып оқушыла-

ры келіп отыр. Би, ән орындалады.

Қорытынды сөз. Қымбатты кішкентай бүлдіршіндер! Өз еңбектеріңмен алған білімдерің — өздерің үшін де, еліміз үшін де таусылмас қазына. Елімізді, жерімізді сүйетін жақсы азамат болып өсулеріңе шын жүректен тілектеспін.

Ата-аналарға сөз беріліп, оқушыларға тілек айтылады.

«Арайлы алтын күз» атты күзгі балл кеші

Жоспары:

1. Таныстыру (әр сыныптың ханша мен ханзадасы өзін жеке таныстырады);

2. «Талаптанған тау асар» (ханшалар ою ойып көрсету, ханзадалар сурет салу);

3. «Өнерлі өрге жүзер» (ханшалар би билеу, ханзадалар ән айту);

4. «Дәм — думан» (ханшалар салат дайындау, ханзадалар картоп қабығын аршу);

5. «Ең әдемі вальс» номинациясы. (1 музыкаға 3 сыныптың да үміткерлері би билейді);

6. Пародия (Қазақстан эстрада жұлдыздарының әндеріне пародия орындау);

7. Қорытынды.

(Ескерту: сайысқа әр сыныптан 1 ханша, 1 ханзада қатысады. Қатысушылар: 8, 9, 10-сынып оқушылары)

Жүргізуші: Армысыздар, ұстаздар, ата-аналар, оқушылар! «Арайлы алтын күз» атты күзгі балл кешіне қош келдіңіздер!

Армысыздар, ардақты көрерменім,
Көрсетеді өнерін өрендерім.
Біз сайысқа кетеміз қадам басып,
Алдыменен алайық амандасып.
Жұлдыз болып жарқыраймыз,
Шырақ болып маздаймыз.
Шалқытамыз достарды,
Балқытамыз достарды.
Біз жүрегін тоқтатпаймыз өмірдің.
(Ортаға әр сынып ханшалары мен ханзадалары келіп тұрады)

Жүргізуші:
Кім жеңеді сайыста үміт алда,
Қобалжу бар, жүректе күдік барда.
Қазы алқасы атыңды ақта,
Жүйріктерге арман мен бақыт жолда,
- дей келе сайыстың қазылар алқасымен таныс болыңыздар.

(Қазылар алқасымен таныстырып өтемін)

1. Таныстыру. *(Әр сыныптың ханша мен ханзадасы өзін жеке таныстырады)*

Жүргізуші:

Біздерде ойын – сауық басталды,

Тамаша күй тартылып, ән салады.

Қошеметпен, қол соғып отырылық,

Ұмытармыз күні бойғы шаршағанды.

Сайысымыздың 1-бөлімі таныстыру, әр сыныптың ханшасы мен ханзадасы өзін жеке таныстырады.

2. «Талаптанған тау асар» *(ханшалар ою ойып көрсету, ханзадалар сурет салу)*

Жүргізуші:

Өзегі екен ұлы істің,

Балалардың арманы.

Бастауында әр істің,

Талап болса болғаны, - деп сайысымыздың 2-бөліміне кезек берейік. Бұл бөлімде ханшалар ою ойып көрсетеді, ханзадалар сурет салады.

3. «Өнерлі өрге жүзер» *(Ханшалар би билеу, ханзадалар ән айту)*

Жүргізуші:

Құлақтан кіріп бойды алар,

Әсем ән мен тәтті күй.

Көңілге түрлі ой салар,

Әнді сүйсең менше сүй, - дегендей ханзадалардың ән айту сайысына кезек береміз.

(Ханзадалар ән орындайды)

Жүргізуші:

Бізге бәрің ұнадың,
Тамаша екен жыр - әнің.
Би — қозғалыс өнерін,

Көрсетсінші қыздарым, - дегендей
ханшалардың би билеу сайысына кезек береміз.

4. «Дәм — думан» (ханшалар салат дайындау, ханзадалар картон қабығын аршу)

Жүргізуші:

Күз ұсынып егісі мен жемісін,
Әкеліпті халыққа бір молшылық.

Сары жапырақ алтындай боп төгілсін,

Елімізде болсын әркез тоқшылық,
- дей келе, «Дәм — думан» сайысына кезек береміз.

(Ханшалар күзгі жемістерден салат түрлерін дайындайды, ханзадалар картон қабығын аршудан ептілігін көрсетеді)

5. «Ең әдемі вальс» номинациясы.
(1 музыкаға 3 сыныптың да үміткерлері би билейді)

Жүргізуші:

Ерке өсіп, гүл жайнаған ұл мен қыз,
Асыға сәлем жолдап, жүректен біз.
Тәтті күй, асқақ ән мен әсем биді,

Сіздерге тарту еткелі келіп тұрмыз,
- дегендей, сайысымыздың 5-бөліміне де келіп жеттік. Шарты: 1 музыкаға 3 жұп вальс билеу. «Ең әдемі вальс» билеген ханша мен ханзада кеш соңында марапатталады.

6. Пародия. (Қазақстан эстрада жұлдыздарының әндеріне пародия орындау)

Жүргізуші:

Шарықтатып, шырқатып, тамсандырған талайды,

Әуелеген әсем ән көк аспанға тарайды.

Өнерпаз ұрпақ мерейі биіктерге жетелеп,

Қазағымның көгіне бақ боп мәңгі жанғай-ды.

Сайысымыздың 6-бөлімінде сайыскерлер Қазақстан эстрада жұлдыздарының әндеріне пародия орындайды. Қошеметтеріңізді аямаңыздар!

7. Қорытынды.

Жүргізуші: Ендігі кезекте Күзгі балл кешінің жүлдегерін анықтайық. Әділ қазылар алқасына сөз кезегін ұсынамыз.

Марапаттаулар:

1. «Алтын күздің ханшасы»;
2. «Алтын күздің ханзадасы»;
3. «Өнерлі ханша»;
4. «Өнерлі ханзада»;
5. «Епті ханзада»;
6. «Іскер ханша»;
7. «Ең әдемі вальс» билеген жұп;
8. «Талантты ханша»;
9. «Дарынды ханзада».

Жүргізуші:

Бойларында от бар екен байқадық,
Жүректерде шоқ бар екен байқадық.
Әрқашан да осы шоқты өшірмей,
Жалындатып, шарықтандар әрдайым.

Жеңісті күндерде кездескенше достар!

Қаламқас ТІЛЕНБАЕВА,
Әбілғазым Махутов атындағы орта
мектептің ағылшын тілі пәнінің
мұғалімі.
Төлеп селосы,
Бейнеу ауданы,
Маңғыстау облысы.

Білім әлеміне саяхат

Мақсаты: оқушылардың ағылшын тілі сабағында меңгерген білімдерін тереңдете түсу.

Тапқырлыққа, ізденімпаздыққа, шапшаңдыққа баулу. Ағылшын тіліне деген қызығушылықтарын арттыру.

Көрнекілігі: интербелсенді тақта.

Айдары: “Live and learn”

«Оқусыз білім жоқ, білімсіз күнін жоқ»

The procedure

Presenter: Good afternoon, children and our guests! I’m very glad to see you here. Now we shall organize a competition called “Intellectual Marathon”. Two teams will take part in a game of the most quick-witted and the cleverest. It’s time to introduce yourselves. Who is the captain of the 1st team?

P1: I’m the captain of the 1st team. The name of our team is “Erudite”. Our motto is “Enjoy English!”

Presenter: Who is the captain of the 2nd team?

P2: I’m the captain of the team. The name of our team is “Optimists”. Our motto is “Learn English!”

Presenter: Today all of you have a good chance to improve your English during the game. Now I’m going to teach you how to play this game. The game has 7 contests, they are:

1. Musical;
2. A magic 7;
3. Parts of wholes;
4. Proverbs and sayings;
5. Poetical;

6. Grammatical;

7. The right choice.

Well, I wish you success. Be active, honest and helpful!

The main part.

1. Musical part. Let’s start our competition with motivational music!

Presenter: And now we come to the 1st contest of the game called “Melodies”. Kids, guess the music and sing a song in English. Use songs studied within a year. You have 1 minute at your disposal. Each team can get 5 points. (“Head, shoulders, knees, and toes”, “If you happy you know it”, “With my foot I top, top, top.”, “I see green, I see yellow”)

Presenter: And now we come to the 2nd contest which is called “A magic 7”. Look at the square, each team will take turns in answering questions. You’ll choose any number. Captains will have an opportunity to choose the number.

You can get 5 points for the right answer.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12

1. Name 7 days of the week. (*Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday, Sunday*)

2. Name 7 holidays in Kazakhstan. (*New Year’s Day, Nauryz holiday, The Holiday of Unity people of Kazakhstan, The international Women’s Day, Victory Day, Day of Capital, the Republic of Kazakhstan’s Constitution day*)

3. Name 7 English-speaking countries: (UK, USA, Australia, Canada, New Zealand, India, Pakistan)

4. You're lucky! You won a prize!

5. Name 7 hobbies (photography, computer games, painting, stamp collecting, reading, and hiking, riding a bike)

6. Name 7 adjectives (big, tall, small, beautiful, dangerous, modern, and important)

7. Name 7 sports (basketball, judo, volleyball, tennis, football, hockey, skiing)

8. Name 7 subjects (maths, history, biology, chemistry, Russian, geography, English)

9. Name 7 irregular verbs (be, go, begin, say, come, fly, do)

10. Name 7 regular verbs (stay, love, live, visit, walk, move, open)

11. Name 7 languages (Kazakh, Russian, English, France, Chinese, Japan, Turkey)

12. Name 7 Popular people (Abai, Margaret Thatcher, B. Tulegenova, T. Aubakirov, T. Musabayev, Lennon, and McCartney)

Presenter: The 3rd contest "Parts and wholes». I need 1 pupil from each team. You should combine these parts so as to get a popular name. Who will be the first? You can get 1 point for each right answer.

1. Big	a) pool
2. China	b) light
3 Mickey	c) Liberty
4. Traffic	d) Ben
5. Swimming	e) Shatyr
6. The Statue	f) Mouse
7. Khan	h) town

1) d; 2) h; 3) f; 4) b; 5) a; 6) c; 7) e.

Presenter: Our next contest is called

"Proverbs and sayings". Each team will get a list of words. You should rearrange the words so as to make up a proverb. You have 2 minutes for your disposal and can get 3 points for this assignment.

(Екі команда бірдей сөздер жиынтығын алып, 4 мақал құрастырады)

So many countries, so many customs.

Home is where the heart is.

East of west, home is best.

Better late than never.

Presenter: Attention, please! The 5th contest is called "Poetical» This round is for the captains. Tell any verses in English.

Presenter: The 6th contest is "Grammatical". You have 3 minutes for your disposal and can get 3 points for this assignment.

Use the irregular verb 'to be' (am/is/are) in correct form. Find and correct mistakes.

1. Nina and is pupils.
2. 1. I ... a pupil.
3. We ... Kazakh.
4. 2. You ... a doctor.
5. I have three friends.
6. 3. He ... at work.
7. They has two dogs.
8. 4. My name ... Frank.
9. These is pencils.
10. 5. My dad ... a scientist.
11. She like cake.
12. 6. We ... students.
13. She have a ball.
14. 7. Mike and Nice ... friends.

Presenter: The 7th contest is called "The right choice". It's very important to make the right choice to answer the questions about Kazakhstan. Each team

should answer my questions.

1 The capital of Kazakhstan is

a) Almaty; B) Kyzylorda; c) Astana

2. The head of the state is

a) khan; b) president; c) prime-minister.

3. Typical Kazakhstan animal is

a) giraffe; b) snow leopard; c) camel.

4. Which month is the day of Independence celebrated in?

a) May; b) March; c) December.

5. The colours of Kazakhstan flag are:

a) Blue and white; b) blue and yellow; c) red and blue.

6. The state language of Kazakhstan is

....

a) English; b) Russian; c) Kazakh

7. What is the national symbol of Kazakhstan?

a) the rose; b) the bald eagle; c) golden man.

Each team can get 1 point for the right answer.

Presenter: Friends, do you like the game? Tell me your impressions, how do you like it, why, what was the most interesting, or the most difficult? What have you learn during it? Do you want to have smth like that again? Your wishes.

The score is ... to ... in smb's favour. The team "... " is the winner.

Awarding with the certificate of the best team. Our congratulations to you.

Thank you for your participation.

4. The end of the competition.

Congratulations.

Кенжегүл Әбдіғаниқызы

СҮТТІБАЕВА,

№177 орта мектептің

ағылшын тілі пәні мұғалімі.

Арал ауданы,

Қызылорда облысы.

Мамандықтың бәрі жақсы

Мұғалім: Бүгінгі тәрбие сағатымыз дөңгелек үстел басындағы пікірталас түрінде өтеді.

Бүгін әркім өз пікірін білдіріп, ой толғайды. Сабақта студент жастар отыр. Олар да өз тандаған мамандықтары жайлы сөз алады. Қош келіпсіздер, ендеше пікірталасымызды бастайық.

1-оқушы: Мамандық таңдау мен үшін оңай емес. Ата-анам мұғалім не

дәрігер бол дейді. Ауыл шаруашылығы саласы қыздарға қол емес, мұнайшылық кәсіп те жеңіл деуге болмас. Жалпы қай саланың да өз қиындығы бар ғой. Тек адамның белгілі бір мамандықты игеруге ынта-ықылысы болса, алынбайтын қамал жоқ. Ата-анам көп ақылдасады, кейін өкініп, опық жеп жүрме дейді. Сөйтіп мен экология саласының маманы болуға талаптанам. Ата-анам бұл талабымды құптайды.

2-оқушы: Болашақта инженер-бағдарламашы болғым келеді. Мамандықтың бәрі жақсы. Еліміздің еш елден кем қалмай өркениетті елдер қатарында болуы үшін жастар барлық мамандықты игеруі керек деп ойлаймын.

3-оқушы: Ел жастары кең байтақ қазақ жерінің қай түкпірінде болмасын, ел экономикасын түлетуге аса қажет мұнайшы, эколог, инженер, геолог сияқты мамандықты таңдаған жөн деп ойлаймын. Сонымен қатар шет тілін оқып үйренуге, осы тілде шетелдіктермен мүдірмей сөйлесетіндей деңгейде болу қажеттігін ұғынғанын қалаймын. Бұл нарық талабы. Менеджмент пен менеджерлікті меңгермей нарық көшіне ілесу мүмкін емесі жастар жанында жүрсе деймін.

4-оқушы: Компьютерді жетік меңгерумен қатар, жасанды интеллектінің қыр-сырын меңгерген дұрыс деп ойлаймын. Бірнеше шет тілін білсең тіпті жақсы. Әрине, алдымен ана тілін жетік меңгеруім керек. Мен де техник-программист мамандығын қалаймын.

Медет (студент): Мен Семей қаласындағы автомеханикалық колледжде оқимын. Сабағым жақсы, мен мектепте де «4» пен «5»-ке оқыдым, сондықтан колледжде оқу маған жеңіл. Сендерге де жақсы оқып, өз таңдаған мамандықтарың бойынша ары-қарай оқуларыңды жалғастырыңдар дегім келеді. Автомеханик мамандығы ұлдар үшін таптырмайтын мамандық. Қазір қалада өте әдемі автосервистер бар. Менің ойым: колледжді жақсы бітіріп, сол автосервистерге орналассам.

Назым (Семей М. Әуезов атында-

ғы пед.колледж): Мен бастауыш сынып және қазақ тілі мұғалімі маманы болып шығамын. Қазір осы мектепте практика өтіп жүрмін.

Эльдар: Мен аудан орталығындағы ПТЛ-27-ге барамын деп шештім. Фермерге де жан-жақты білім керек. Менің ойымша фермер болу үшін мал бағып, егін еге білу жеткіліксіз. Бүгінгі фермерге жоғары талап қойылады. Бұрынғы фермерлер тек орындаушы ғана болатын, ал бүгінгі фермер істі ұйымдастырушы, одан соң оны жүргізуші. Бір сөзбен айтқанда, басшы да, қосшы да өзі. Мен ауыл шаруашылығының көп қырынан хабардар бесаспап маман болғым келеді. Өз ақылыммен, біліміммен бизнес-жоспар жасайтын фермер боламын. Егер мен білімді болсам жер азбайды, мал асылданады, тоқшылық болады деп ойлаймын.

Мұғалім: Әр адам өз қабілетіне, икемділігіне сәйкес мамандық таңдауы тиіс. Бүгінгі таңда экономикалық өсудің жоғары қарқынын жалғастыра алатын, серпінді дамып келе жатқан отын-энергетика, металлургия, химияны қамтамасыз ететін кадрлар даярлау мәселесі алға тартылған. Ауыл шаруашылығын барынша дамытуға көптеген мамандықтар қажет. Қазір педагогикалық, медициналық мамандықтарға мемлекеттік тапсырыс артып, көптеген гранттар бөлінуде. Ендеше сіздерге әрқашан сәттілік тілеймін. Әркім өмірден өз орнын тапса, мен үшін одан артық бақыт жоқ.

Біздің пікірталасымызға келіп, қолдау көрсеткен студент жастарға алғы-

сымызды білдірейік. (*Сыйлықтар тапсырылады*)

- Енді сабағымыздың келесі бөлімі — ойын. Студенттер тобы мен оқушылар тобы жарысып, еңбек, мамандық туралы мақал-мәтел, жұмбақ айтып жарысалық:

1. Еңбек мұратқа жеткізер,
Жалқаулық абыройды кеткізер.
2. Сақалын сатқан кәріден,
Еңбегін сатқан бала артық.
3. Еңбектің көзін тапқан,
Байлықтың өзін табады.
4. Еңбек етсең елге өкпелеме,
Егін екпесең, жерге өкпелеме.
5. Еңбектен қашқан,
Дөңбекке жолығады.
6. Еңбекке үйренем десең, ерінбе,
Өнерге үйренем десең, жерінбе.
7. Еңбек етпеген азады.
8. Орайы келсе, орақ ор,
Кезі келсе, кетпен шап.

- Енді бір оқушы мақалдың алғашқы жолын оқиды, ойынға қатысушылар қол көтеріп жалғастырады.

1. Істегенің еліңе жақсы, ... (Үйренгенің өзіңе жақсы)

2. Еңбек етсең ерінбей, ... (Тояды қарның тіленбей)

3. Ексең егін, ... (Ішерсің тегін)

4. Еңбегің қатты болса, ... (Татқаның тәтті болар)

5. Еңбек түбі — береке, ... (Көптің түбі — мереке)

6. Отынды шапқанға жақтыр, ... (Малды тапқанға бақтыр).

I топ 5 асыл істі айтсын (талап, еңбек, терең ой, қанағат, рақым)

II топ 5 дұшпанды айтсын (өсек, өтірік, мақтаншақ, еріншек, бекер мал шашпақ)

Жеңген топ марапатталады. «Менің жұмысым» атты көрініс қойылады

**Сайра Құмарқызы
СОЛТАНҚҰЛОВА,
«Октябрь мектеп-балабақша кешені»
ММ математика пәнінің мұғалімі,
Белое ауылы,
Көкпекті ауданы,
Абай облысы.**

Нақты ғылымдар еліне саяхат

Мақсаты: оқушылардың нақты ғылымдардан алған білімдерін тереңдету;

Дамытушылық: ұйымдастырушылық қабілетін дамыту;

Тәрбиелік: оқушыларды ұйымшылдыққа тәрбиелеу, оқушыларды нақты ғылымдарға қызықтыру, оқушының жеке басын тәрбиелеу.

Көрнекілігі: ұлы математиктердің портреттері, музыкалық сүйемелдеу, шарлар, қанатты сөздер, қабырға газеттері.

Кеш барысы:

1-жүргізуші:

Сәлеметсіздер ме, оқушылар!

Нақты ғылымдарға қызығушылар.

Естігенін есте тұтып,

Оқығанын миға тоқушылар.

2-жүргізуші:

Сәлеметсіздер ме, ұстаздар!

Айтар ойын тұспалар.

Сіз оқытқан оқушылардың

Сәті келді сыналар.

1-жүргізуші:

Есепті түрлі-түрлі шығарамыз,

Арасында ойын ойнап жарысамыз.

Ойламды сұрақ, қиын сұрақ бәрі де бар,

Әзіл есепке де отырамыз.

2-жүргізуші:

Олай болса бұл не тұрыс,

Кешімізді біз бастайық.

Әділ бағаға қалтасы толы,

Әділ қазыларды шақырамыз.

1-жүргізуші: Кешімізді бастамас бұрын әр топтың білімін дұрыс бағалау

үшін әділ қазылар алқасын сайлап алайық.

2-жүргізуші:

Шын жүйрік шабысынан танылады,
Нақты білім, терең ой сыналады.

Баға берер әділ қазы ортамызда,

Сіздерге құрметпенен қол соғылады.

1-жүргізуші:

Біреуінің жүрегінің түгі бар,

Біреуінің арқалап жүрген қоғамдық жүгі бар.

Біреуінің күмбірлеген күйі бар,

Енді біреуінің қатты істейтін миы бар.

Әр команданы ортаға шақырамыз.

1. Сәлемдесу. Әр топ өздерін таныстырады (аты, ұраны)

2. Ұй жұмысы. Әр топ өздері үйден дайындап келген жұмыстарын көрсетеді. Әр топ нақты ғылымдарға арналған қызықты, әзіл-сықақ араласқан көріністерді көрсетеді.

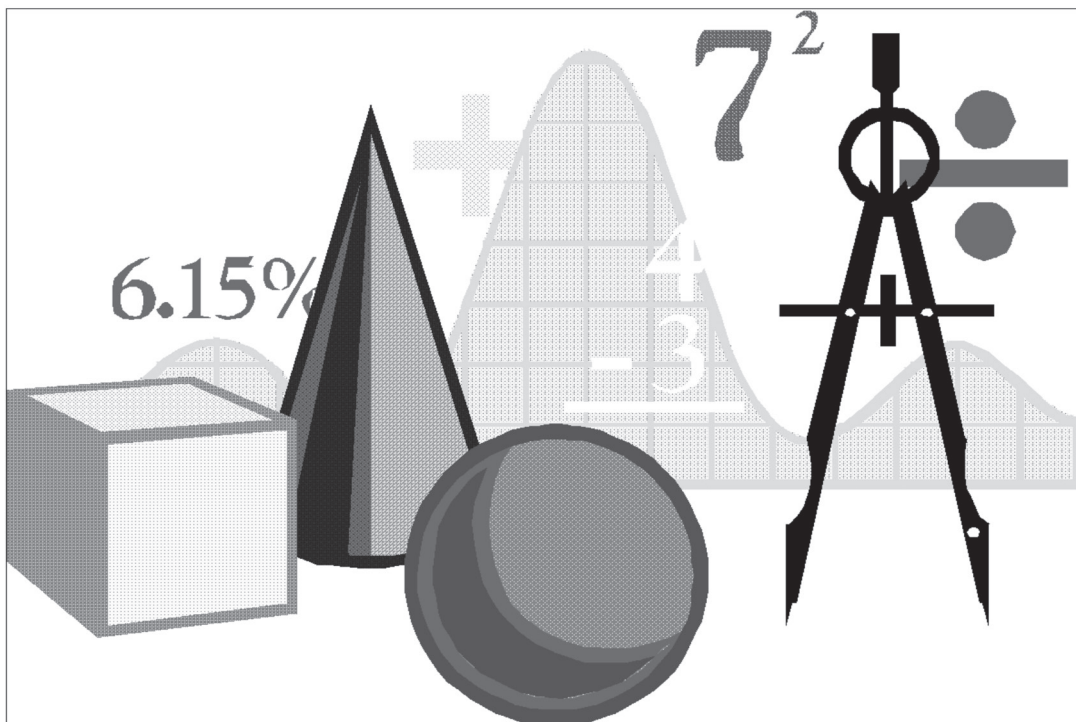
3. Формулалар сайысы: Бір парақ қағазға әр топ оқушылары өздері білетін формулаларын жазады. Көп және дұрыс жазған топ жеңімпаз атанады. (3 мин)

Көрермендерге әзіл есептер:

а) 5 мысық 5 тышқанды 5 мин. ұстаса, онда 1 мысық 1 тышқанды неше минут ұстайды. (5 мин)

ә) жылдың неше айында 28 күн бар? (Барлық айда)

б) қалай екі литрлік сүтті бір литрлік ыдысқа сыйғызуға болады? (қоюлатылған сүтке айналдырамыз)

4. Фигуралар құрастыру. Әр топқа төрт есеп беріледі. Олардың жауаптары фигура бөліктеріне жазылған, есепті дұрыс шешіп фигураны құрастыру керек. Көрермендерге қызықты әзіл сұрақтар:

а) Дайындауға болады, бірақ жеуге болмайды (*сабақ*);

ә) Жерден көтеруге оңай, бірақ алысқа лақтыруға қиын (*мамық*);

б) Қалайша жұмыртқа 3 метр ұшып жарылмауы мүмкін (*жұмыртқаны төрт метрге лақтырса, онда алғашқы 3 метрде жарылмайды*);

в) Қалай 10 метр сатыдан секіріп жараланбауға болады? (*сатының ең төменгі сатысынан секіру керек*).

5. Математикалық сөздік:

Математикалық терминдер орыс тілінде айтылады, сіздер қазақша баламасын табуларыңыз керек.

биссектриса — жарма

дискриминант — айқындауыш

вертикаль — тік

конус — шошақ

аксиома — ақиқат

оператор — амалгер

горизонт — көкжиек

куб — текше

квадрат — шаршы

цилиндр — айналма

2-жүргізуші:

Кешіміздің соңғы сәті таяп қалды,
Ал қазір әділ қазылар сөз алады.

Кешіміздің жеңімпаздарын анықтап,

Мақтау қағаз, сыйлықтарын тапсырады.

6. Кешті қорытындылау, жеңімпазды марапаттау.

Гаухар СМАГУЛОВА,
№8 орта мектептің мұғалімі.

Ақши ауылы,

Іле ауданы,

Алматы облысы.

Заман көшбасшысы

Мақсаттары:

Білімділік: Оқушылардың агрономия сабағынан алған білімдері бойынша қайталау арқылы жинақтап, одан әрі танымдылығын арттыру;

Дамытушылық: Өткен тақырыптар бойынша оқушылардың білім деңгейін байқауға, тез ойлауға, есте сақтауға, өз ойын жан-жақты толық жеткізе білуге қосымша іздену;

Тәрбиелік: Достарын таңдай білуге, өзін дұрыс ұстап мәдениетті түрде ойын, пікірін дұрыс жеткізе білуге үйрету.

Көрнекілігі: плакаттар, проектор, сөзжұмбақ, карточкалар, суреттер.

Түрі: дәстүрлі емес.

Өту барысы:

Ұйымдастыру. Ойынға қатысушы оқушылар 2 топқа бөлінеді.

I топ — «Арамшөптер», II топ — «Тыңайтқыштар».

Жоспары:

I. «Бәйге» (шарты: сұраққа тез жауап қайтару);

II. «Кім тапқыр» (шарты: цифрлы диктант);

III. Көкпар (шарты: топпен ақылдаса отырып, сұраққа жауап қайтару)

а) «Суреттер сөйлейді» (шарты: көрсетілген фотосуреттегі дақылдардың атын атау, оның маңызы мен өндірілетін аудандарын атау)

ә) Әрбір топ қарсылас топқа 5 сұрақтан дайындайды;

IV. Сөзжұмбақ шешу.

V. Басқатырғыш (шарты: төменде

келтірілген сөздерде әріптер тәртібі бұзылған. Әріптердің дұрыс тәртібін калпына келтіру талап етіледі)

VI. Қорытынды. Жеңімпаз топты анықтау.

I. «Бәйге»

I топ «Арамшөптер» тобына сұрақтар:

1. Күздік дәнді дақылдардың жаздық дақылдарға қарағанда ерекшелігі қандай? (Олар күзгі және көктемдегі жауын-шашынды тиімді пайдаланады, күзде жақсы түптенеді, ал ерте көктемде тез өсіп-дамып, ерте піседі.

2. Топырақ өңдеу тәсілдері? (Жырту, тырмалау, копсыту, дискілеу)

3. Шаруашылықта бір ғана дақыл өсірілетін болса, оны дара дақыл немесе не деп айтады? (Монодақыл)

4. Темекі жинаудың ең ауыр процесі? (Жапырақтарды жіпке тізіп кептіру)

5. Жер астына көмілген қыштан, тақтайдан, жұмыр ағаштан, тастан жасалған топырақтағы артық су жүретін әр түрлі түтіктер? (Дренаж)

6. Қазақстанда өсірілетін қандай майлы дақылдарды білесіңдер? (Күнбағыс, көкшіл сұрқыша, мақсары, күздік және жаздық рапс, майлы зығыр)

7. Жіпше тәрізді гетеротрофты ағзалар? (Саңырауқұлақтар)

8. Дәннің пісіп жетілуі неге байланысты? (Ауа райына, топырақты granulometриялық құрамына және т.б.)

9. Топырақ түзілу процесі кезінде мүлде қозғалмаған немесе аздап қана

қозғалған аналық тау жынысы қабаты? (Топырақтың С-қабаты)

10. Топыраққа әк немесе гипс енгізу мелиорациялаудың қандай түріне жатады? (Химиялық)

II топ «Тыңайтқыштар» тобына сұрақтар

1. Дәндік жүгері қай облыста өсіріледі? (Алматы, Жамбыл, Қызылорда, Түркістан облысының суармалы жерлерінде);

2. Көп жылдық бұршақ және астық тұқымдас шөптерді неге біріктіріп себеді? (Бүркемелі дақыл ретінде себеді, өйткені таза сепсе арамшөптер басып кетуі мүмкін);

3. Қандай топырақ картоп өсіруге келмейді? (Гранулометриялық құрамы ауыр саздақ топырақ);

4. Күнбағыс майы тамақ өнеркәсібімен қатар тағы қайда пайдаланылады? (Сабын қайнату және зәйтүн өндірісінде);

5. Топырақтың ылғалды күйінде ауылшаруашылық машиналары мен құралдарының жұмысшы мүшелеріне жабысуы? (Жабысқақтығы);

6. Ауыспалы егістің алмасуынан уақытша шығарылған танап? (Шықпа танап);

7. Екі негізгі дақылдардан бос уақытта танапқа себілетін дақылдар? (Аралық дақылдар);

8. Өсімдіктердің органикалық заттарының басым көпшілігін құрайтын химиялық элементтер? (Органогендер);

9. Минимум, оптимум, максимум заңын алғаш рет ашқан неміс ғалымы? (Сакс, 1840 ж.);

10. Өсімдіктердің жердің үстіндегі мүшелеріне нелер жатады? (Сабақ, жапырақ)

II. «Кім тапқыр» цифрлы диктант.

«Арамшөптер» тобына:

1. Астық дақылдарының дәндерінде майдың мөлшері және көмірсутегі қанша пайыз шамасында болады? (1,5-3,0%; С – 67,8-80,9%)

2. Республикадағы жалпы егіс көлемі 2006 жылы қаншаға кішірейеді? (19 млн. гектарға)

3. Бидай, арпа, сұлы, кара бидай дақылдарының жақсы гүлдеуіне қаншалықты температура қолайлы? (15-20°C)

4. Топырақ ауасында көмір қышқыл газы қандай мөлшерде болады? (0,3-1,0%, кейде 2%-3%)

5. Гуминдық қышқылдардың құрамында неше % көміртегі болады? (52 – 60%)

6. Топырақтың көлемдік массасы? (0,9-1,2 г/см³)

7. Қара шірігі мол қара топырақты тығыздылығы? (2,37 г/см³)

8. Қазақстанның жалпы жер көлемі? (272,5 млн.га)

9. Қазақстанда қанша өсімдік түрі кездеседі? (6000-ға жуық)

10. Арамшөптер топырақтың беткі қабатының температурасын қанша градусқа төмендетеді?

«Тыңайтқыштар» тобына:

1. Қазақстанда гербицидтерді қай жылдан бастап қолдана бастады? (1954 жылдан бастап)

2. Бүкіл материк жыл сайын эрозияның кесірінен жердің беткі қабатынан неше см айырылады? (2 см)

3. Егіншіліктің қарқынды жүйесі Англияда қай ғасырда пайда болды? (18 ғасырдың басында)

4. Танаптарды суару мөлшері? (150-250 м³/га)

5. Көндегі калий мөлшері? (0,6%)

6. 1 г өсімдік майында қанша калория бар? (9500 калория)

7. Картоптың түйнегінде қанша % су және құрғақ заттар болады? (75-80% су, 25% құрғақ зат)

8. Қант қызылшасының тамыр жемісінде қанша пайыз қант болады? (13-19%)

9. Күріштің өнуіне қолайлы температура? (10-12 °C)

10. Жүгері дәнінің 1 кг-да қанша малазықтық өлшем бар? (1,31 малазықтық өлшем)

III. «Көкпар» сайысы

Әрбір топ қарсылас топқа 5 сұрақтан дайындайды.

«Арамшөптер» тобына:

1. Тыңайтқыштар не үшін қолданылады? Олардың қандай түрлері бар?

2. Жай және қарапайым тыңайтқыштар деген не? Олардың өнімдерін атаңдар?

3. Күрделі тыңайтқыштар деп нені айтамыз, оларға қандай тыңайтқыштар жатады?

4. Масақты дәнді дақылдарға қандай

минералдық тыңайтқыштар беріледі?

5. Жасыл тыңайтқыштың маңызы неде?

«Тыңайтқыштар» тобына

1. Арамшөптер дегеніміз не?

2. Арамшөптер ауыл шаруашылығына қандай зиян әкеледі?

3. Арамшөптердің негізгі биологиялық ерекшеліктерін атаңыз?

4. Арамшөптермен алдын ала күрес шараларына не жатады?

5. Гербицидтер дегеніміз не және олар не үшін керек?

IV. «Агрономия» сөзжұмбағын шешу.

1. Макротыңайтқыш түрі (азот)

2. Тұрғын үй маңында және ауыл шаруашылық дақылдарының егісінде кездесетін арамшөп (гүлтәжі)

3. Жаздық дәнді дақыл (күріш)

4. Тамыр және түйнекжемісті дақыл (картоп)

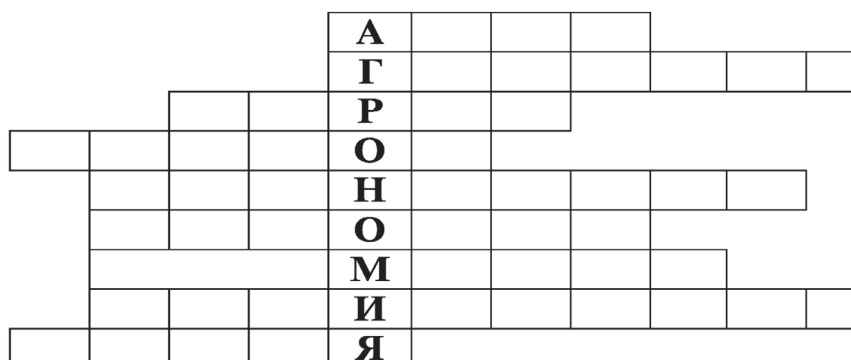
5. Майлы дақыл (күнбағыс)

6. Жоғары концентратты азотты-фосфорлы тыңайтқыш (аммофос)

7. Талшықты дақыл (мақта)

8. Күрделі тыңайтқыш түрі (кристаллин)

9. Өсімдіктер тіршілігіне қажетті оттегі, көміртегі, сутегі, фосфор және т.б. қандай элементтерге жатады? (Химиялық)

V. «Басқатырғыш»

«Арамшөптер» тобына

«Тыңайтқыштар» тобына

1. БЕЦГИДРИ — гербицид
ЫҚОРТАП — топырақ
2. СЕТФИОЗОНТ — фотосинтез
ДСІӨКМІ — өсімдік
3. ІШЕІКГІЛН — егіншілік
БСҰЫНАКҒ — күнбағыс
4. ИЭЯРЗО — эрозия

ЛАЯЕРЛОИУЦМАИ — мелиорация-
лау

5. ГІҮЖРЕ — жүгері
- ЕУЗЕФРЛРЕ — фрезерлеу

Бибігүл Махметқызы АЙСИЕВА,
№10 кәсіптік лицейінің
арнайы пән оқытушысы.

Тайпақ ауылы,
Ақжайық ауданы,
Батыс Қазақстан облысы.

Топырақты қорғау

Сабақтың міндеті:

А) Оқушыларды топырақ жамылғыларымен таныстыру. Топырақты эрозиядан сақтау жолдарын, топырақты қорғау келешек үшін маңызы зор екенін түсіндіру;

Ә) Экология мәселесіне, табиғат келешегіне көз жүгіртіп, жан-жақты ойлау қабілетін, табиғатқа деген сүйіспеншілікті дамыту;

Б) Қоршаған орта табиғатын қорғай алатын адамгершілігі мол, ізгілікті, білімі мен мәдениеті жоғары ұрпақ тәрбиелеу.

Сабақ түрі: дебат сабақ.

Әдіс-тәсілі: пікірталас.

Көрнекілігі: тірек-сызбалар, суреттер, пікірлер.

Сабақ барысы:

1. Ұйымдастыру кезеңі. Психологиялық тренинг. Балалар, дөңгелек не тұрып, жерді бейнелейік. Жер қандай? Енді қолымызды жазып, көтеріп, үйді бейнелейік. Сонымен

жер біздің ортақ үйіміз екен.

2. Ой қозғау. Жер — Ана, жер — ырыс дейміз. Неге?

Себебі дүниедегі тіршілік жер яғни топырақпен байланысты. Бізді киіндіретін, тамақпен қамтамасыз ететін жер. Егіншілік мал шаруашылығы, медицина, құрылыс, темір жол, т.б. топырақпен байланысты.

Топырақ дегеніміз не екен?

Жердің құнарлы қабаты, әрі тірі, әрі өлі денелерден құралады.

3. Бүгін біз сол топырақты не үшін және қалай қорғайтынымызды оқып үйренеміз.

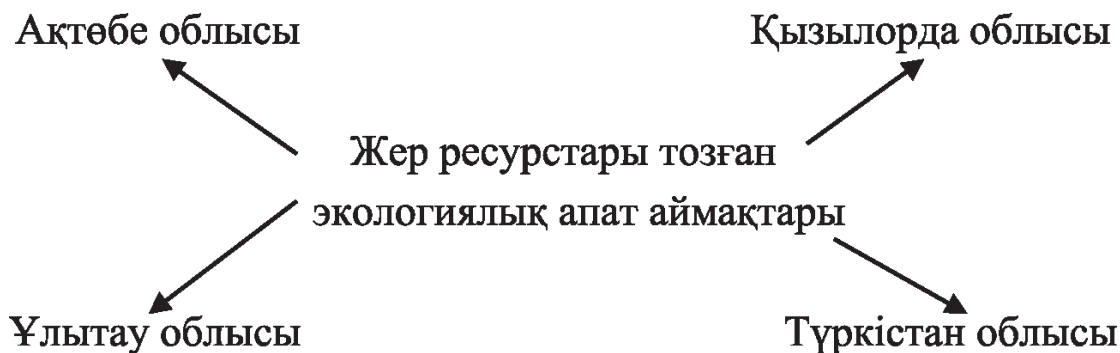
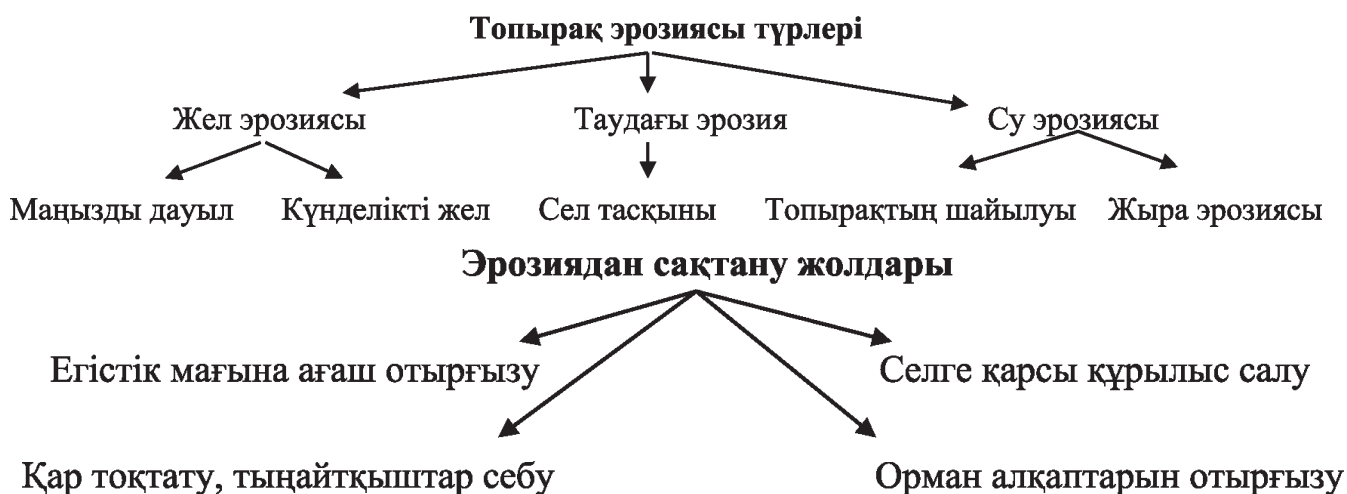
2. Жаңа сабақ:

1. Тақтаға тақырып жазу;

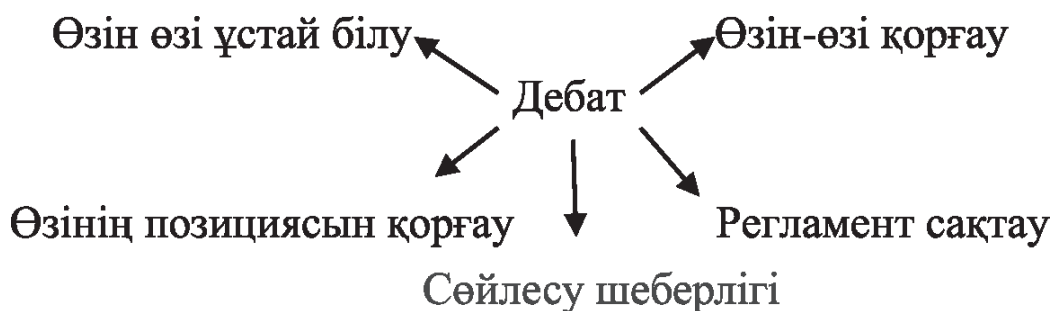
2. Мұғалімнің түсіндірме жұмысы.

- Табиғатта небәрі 2 см топырақ қабаты түзілу үшін 100 жылдан аса уақыт кетеді екен. Ал одан бірнеше сағатта-ақ айырылып қалуға болады. Оны топырақ эрозиясы дейміз.

Топырақ эрозиясы дегеніміз — топырақтың құнарлық қабатының жойылуы.

Ендеше біз туған жер топырағын қорғауға аз да болса үлесімізді қосу мақсатында «Туған жер табиғатын зиянысын қолдайтын «Сенім» тобы. Оларға қарсы пікір айтушы, даттаушы «Әділет» тобы.

қорғау өз дәрежесінде ме?» деген пікірсайыс өткізейік.

Жүргізуші: Аружан. Туған жер табиғатын қорғау өз дәрежесінде ме? По-

Оқушылар дәптерлеріне керегін түртіп, тындап отырындар. Пікір айтасындар.

«Аталы сөз сүйек балқытар» деген-

дей, бірінші сөз жақтаушы «Сенім» тобының бірінші спикері Нұрәли мырзаға беріледі. Уақытыңыз — 3 минут.

1. Амандасады;
2. Тобымен таныстырады;
3. Туған жер топырағын қорғау керек;

Критерийі: Адам — табиғаттың төл баласы.

Аргументі: Табиғат — халық қазынасы.

«Әділет» тобының үшінші спикері Әділхан Аяулым Нұрәлиге сұрақ қояды.

Өз ауылыңның топырағының құнарлы болуы үшін қандай үлес қосатың?

Жауабы: Аулама ағаш отырғыздым, енді мектеп ауласына ағаш отырғызу ойымда.

Жүргізуші: Келесі сөз кезегі тойтарыс беруші «Әділет» тобының бірінші спикері — Аманулла Дола-на ханымда. Алып жауда көрінер, байсалды дауда көрінер дегендей, Долана ханымның салмақты да, байсалды пікірін тыңдайық. Уақытыңыз — 3 минут. Үнемді пайдаланыңыз.

1. Амандасады;
2. Тобымен таныстырады;
3. Туған жер топырағын қорғау өз дәрежесінде емес.

Үшінші спикер Әділхан Аяулым Шұғыла, бірінші спикер Долана.

Кілт сөздер: Қасірет, ауру, зиян.

Критерийі — эрозияға ұшыраған топырақ ауру тудырады.

Аргументі — ауру ұрпақ — келе-

шек үшін қауіпті.

Әділет тобының бірінші спикеріне «Сенім» тобының үшінші спикері Нұрдәулет мырза сұрақ қояды.

Табиғат дегенді қалай түсінесің?

Жауабы: Табиғат барлық өлі, тірі дүние. Ауа, су, топырақ, ғарыш.

Жүргізуші: Келесі сөз кезегін жақтаушы «Сенім» тобының екінші спикері Жүрсін Біржан мырзада. Уақытыңыз — 2 минут.

1. Амандасады;
2. Туған жер топырағын қорғау өз дәрежесінде;

3. Облыс аймағында жүргізілген жұмыстар, топырақты қорғау қоры жайлы экологиялық білім беру ісі жайлы.

Жүргізуші: Келесі сөз кезегі «Әділет» тобының екінші спикері Құрманғали Шұғыла ханымға беріледі. Уақыт тығыз — 2 минут.

1. Амандасады;
2. Туған жер топырағын қорғау өз дәрежесінде емес;
3. Жануарлар әлемі — топырақ эрозиясының құрбаны. Орман — жердің өкпесі.

Нұрәли Шұғылаға сұрақ қояды.

Сіз табиғатты өз қалпында сақтап қала алар ма едіңіз?

Жүргізуші: «Қазақта соңғы түйенің жүгі ауыр» деген аталы сөз бар. Ендеше, 2 топтың үшінші спикерлері не айтар екен? Сөз кезегі «Сенім» тобының үшінші спикері Нұрдәулет. Уақытыңыз 3 минут.

Жүргізуші: Соңғы сөз «Әділет» тобының үшінші спикері Әділхан Аяулым ханымда.

Жүргізуші: Құрметті әділ қазылар, қонақтар, оқушылар. Енді дауыс беруді бастаймыз. Оқушылардың пікірлерін тыңдау.

Әділ қазылар үздік ойыншыны анықтайды.

Бағалау. Жетондарды санау арқылы оқушылар бағаланады.

Қорытынды: Соңғы жылдары күн тәртібінен түспей тұрған проблеманың бірі –экологиялық ахуал. Еліміздің әрбір тұрғыны мөлдір су, таза ауа, денсаулық деген ұғымдарды баға жетпес зор байлық екенін ұғынуда. Адам баласының экологиялық сауатсыздығынан Арал те-

ңізі тартылып, Семей өңірі сынақ көзіне айналды. Міне, бүгінгі пікірталас бәрімізге де ой салады деп ойлаймыз.

Үйге тапсырма: Мен туған жер топырағын қалай қорғаймын? (Ізденіс жұмыс, шығарма, эссе)

**Фарида Шадинқызы
БИНАЗАРОВА,
№153 Ш. Есенов атындағы
мектеп-лицейінің мұғалімі.
Тартоғай ауылы,
Шиелі ауданы,
Қызылорда облысы.**

Ар, ұяттың анасы – әдептілік

**Алма
БЕКЕТБАЕВА,
№153 Ш. Есенов
атындағы орта
мектеп мұғалімі.
Тартоғай ауылы,
Шиелі ауданы,
Қызылорда
облысы.**

Сабақтың мақсаты: Оқушыларға асыл қасиет, ар — ұят ұғымын түсіндіру; оқушылардың адамгершілік қағидаларын басшылыққа алу, айналадағылармен рухани құндылықтар негізінде қарым — қатынас орнату қабілеттерін дамыту; адам бойында адамгершілік қабілетін, әдеп нормаларын сақтау әдетін үйрету, өзін-өзі ізгілікке тәрбиелеу дағдысын қалыптастыру.

Сабақтың көрнекілігі: интербелсенді тақта, нақыл сөздер, слайдтар.

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі;
II. Кіріспе сөз;
III. Баяндама — «Ұяты бардың — иманы бар»;

IV. «Ой қозғау» бөлімі;

V. Қорытынды.

I. Ұйымдастыру кезеңі;

Оқушылармен амандасу, тәрбие сағатының тақырыбымен таныстыру.

II. Кіріспе сөз.

Мұғалім: Әлемге аты әйгілі ғалым Платон «Біз ұл тәрбиелей отырып жер иесін тәрбиелейміз» деген екен. Демек, ұл — елдің қорғаны, қыз — бола-

шақ ана. Адамның мәдениетті болмағы әдептен. Әдеп нормаларын білуге және сақтауға кез келген адам талпынуы керек. Сыртқы келбет пен жүріс-тұрыс оның барлық әдептілігін көрсеті бермейді. Адамның ішкі әлемі мен оның пайда болуын қосатын көпір әдептілік деп аталады. Адамның парасат деңгейі адамгершілік таразысында байқалмақ.

Адам бойындағы әдептілік, ар — ұятты сезіну, қадірлі мен қадірсіздікті, ізгілік пен жауыздықты сұлулық пен ұсқынсыздықты ажырата білу ақылдықтан. Менің ойымша жан — жақты әдептілік нормаларын білетін адам жолдастарының, достарының арасында сыпайы, беделді, сыйлы болады. Айналасында ұнамды іс-әрекеттерімен ықпалы басым келеді. Осының бәріне жету үшін көп еңбектену, іздену, күш-қуат, табандылық қажет.

III. Баяндама: «Ұяты бардың — иманы бар». Оқушылар дайындаған баяндамалар оқиды.

IV. «Ой қозғау» бөлімі.

1-оқушы: Ар-ұят деген не? Ол — адамды діни немесе тәрбиелік мәні жоқ жаман қылықтардан сақтайды және жақсы іс-әрекетке қарай жетелейді. Адам әркез біріншіден, құдайдан, екіншіден, өз ар-ожданынан ұялу керек. Демек, ұят — адамгершіліктің символы. Ол — имандылықтың белгісі, тазалықтың, әділеттіліктің үлгісі. Ұялу сезімі адамзатқа берілген Аллаһтың үлкен нығметі. Егер адам-

дарда ұят болмаса ше? Онда не болады? Адами құндылықтар аяқ астында тапталмай ма? Құдайдан қорықпай жүрген пенделердің жаға ұстатар іс-әрекеттерге барып жүргендерін көз көріп, құлақ естіп жүргені рас. Бұл жөнінде пайғамбарымыз Мұхаммед (с.ғ.с.) былай дейді: «Әр діннің өз әдет-ғұрпы бар. Ал Исламның әдет-ғұрпы — ар-ұят».

2-оқушы: Алайда, ар-ұят ұғымының қазіргі дамыған қоғамда ешбір мән-мағынасы жоқ, сөз жүзінде ғана айтылатын жасанды нәрседей көрінеді. Өйткені, қазіргі адамдардың бостандығы мен құқығы ар-ұяттың тыйым салатын кейбір шектеулер шеңберінен шығып отыр. Сондықтан, қазіргі қоғамда осындай келеңсіз жайттар көптеп кездесіп жатады. Бір досымның айтатыны бар: «Жиі ұяламын. Тек өзімнің істеген іс-әрекеттерім мен сөздерім үшін ғана емес, көшеде шылым шегіп тұрған, жартылай жалаңаш, т.с.с., қазақ қыздарын көргенде, қоғамдық көліктерде үлкендер мен қыз балаларға орын бермей бедірейген, сөйлегенде аузынан жаман сөзі жиі шығатын, не өзін, не өзгені сыйламайтын қазақ жігіттерін көргенде қатты, жерге кіріп кетердей ұяламын. Айта берсем, мысал көп. Сондықтан, таңертең үйден шыққаннан бастап, кешке үйге келгенше ұялумен жүремін», - деген екен. Қазіргі уақытта ар-ұят ұғымы артта қалған түсінікке айналып бара жатқандай.

3-оқушы: Егер Жаратушымыз бізге ақыл бермегенде, хайуаннан артықшылығымыз қайсы болары еді? Демек,

ар-ұят бізді тек қана жақсылыққа жетелейді екен. Ол адам бойындағы жақсы қасиеттердің жойылып кету қаупінен сақтайды. Ар-ұяттың жоғалуы — адам бойындағы имандылықтың жоғалуымен пара-пар. Сондықтан, Адам баласы жер бетіндегі тіршілік атаулының ішінде ерекше жаратылған саналы жаратылыс екендігін сақтау үшін, бойларындағы ар-ұят құндылығын жоғалтып алмаулары керек.

4-оқушы: Сонымен, ұят дегеніміз не? Оның шариғаттағы мағынасы — адамның бойында болатын қасиет, сипат және мінез. Ол адамды жамандықтан алыстатып, біреудің хақысын кемсітуден тыяды. Ұялшақ адам ұятының себебінен күнәлардан тыйылады. Ұят та иман сияқты мүмін мен күнәнің арасын алыстатады. Ұят адамның тыйымдардан тыйылуына итермелейді. Егер адам ұятының себебінен жамандықтан тыйылса, онда ол — иманның бір бөлігі.

5-оқушы: Сонымен, біз адамдардан қалай ұяламыз? Біріншіден, адамдардың алдында күнә жасамауымыз керек. Екіншіден, адам өзінен ұялу керек. Егер бір адам кемшіліктерімен риза болып, қолынан көбірек жақсы істер келетінін біліп, төменгі нәрсемен қанағаттанатын болса, адам өз-өзінен ұялады. Адамның өзінен-өзі ұялуы — ұяттың кемелденуі. Егер адам өзінен ұялатын болса, басқадан ұялуға лайығырақ. Егер адам өз-өзінен жеке қалғанда ұялып, күнәдан тыйылмаса, ол өзінен-өзі ұялмайды.

6-оқушы: Ұяттың адам бойында қалыптастырудың кейбір көмекші фак-

торларына келсек, тілін ұрысудан, балағаттаудан тыюуын қадағалау керек. Екіншіден, оның әрдайым құдай көріп тұрғанын сезіну. Үшіншіден, әрдайым өлімді еске алып, адамдарды көре алмаудан алыс болу. Төртіншіден, ғайбат пен өсектен тыйылу. Бесіншіден, сөйлеген кезде дауысты бәсеңдетіп ақырын сөйлеу. Алтыншыдан, көршілердің сырларын тыңдаудан сақтану. Жетіншіден, ыңғайсыз, ұятсыз суреттері бар заттарды алмау. Сегізінші, қандай жағдайда да халал тамақты ішу. Тоғызыншы, қандай жағдайда да тек шындықты айту.

Ү. Қорытынды:

- Құрметті оқушылар, бүгінгі сабақтан ар, ұяттың нағыз адам болып өсуге

тигізетін пайдасы көп екенін түсіндік. Ұяты жоқ, өзінің ағаттық істеріне ұялмайтын балаларға үлкендер ренжиді. Оның болашағы үшін нағыз адам болуы қиын-ау деп қиналады. Ал ұяты бар, арлы балалардың болашағынан үлкендер көп үміт күтеді. Сонымен, қандай адамды ұятты адам деп атай алады екенбіз?

Оқушылар:

Инабатты — ұятты,

Сыйланатын — ұятты.

Сабыр ойлы — ұятты,

Абыройлы — ұятты.

Біз әрдайым қоғамдық орындарда болсын, үйімізде болсын, қайда жүрсек те ұят нормаларын сақтауымыз қажет.

Ұлы ақын, ойшыл, ағартушы Абайдың 180 жылдығына арналған «Оқитын автобус» акциясының сценарийі

Мақсаты: Абай Құнанбайұлының рухани мұрасын насихаттау; қоғамдық көлікте оқуға қызығушылықты арттыру; халыққа рухани тәрбие беру, Абай шығармаларын кеңінен таныстыру.

Өтетін орны: Қалаішілік қоғамдық көлік.

Қатысушылар: Мәдениет қызмет-

керлері, кітапхана қызметкерлері, еріктілер.

Көрнекілігі: «Оқитын автобус» баннері, Абайдың өмірі мен шығармашылығы туралы бетбелгілер, «Абай — 180» логотипі бар қаламдар, блокноттар, күнтізбелер.

«Саяхат» аялдамасынан ұйымдастырушы топ Абайдың «Айттым сә-

лем, Қаламқас» әнін орындап, автобусқа мінеді.

Жүргізуші: Қайырлы күн, құрметті жолаушылар! Ақын, ағартушы, ойшыл, қазақ әдебиетінің негізін салушы, композитор Абайдың 180 жылдығына орай Орал қалалық кітапханалар жүйесінің ұйымдастыруымен «Оқитын автобус» акциясына қатысуға шақырамыз.

Ведущий: Добрый день, дорогие пассажиры! К 180-летию великого поэта, просветителя, мыслителя, основоположника казахской литературы, композитора абая Кунанбайулы Уральская городская библиотечная система приглашает принять участие в акции «Читающий автобус».

Ерікті:

Өлсем, орным кара жер сыз болмай ма?

Өткір тіл бір ұялшақ қыз болмай ма?

Махаббат, ғадауат пен майдандасқан,

Қайран менің жүрегім мұз болмай ма?

Амалсыз тағдыр бір күн кез болмай ма?

Біреуге жай, біреуге тез болмай ма?

Асау жүрек аяғын шалыс басқан
Жерін тауып артқыға сөз болмай ма?

Жүрегіңнің түбіне терең бойла,
Мен бір жұмбақ адаммын, оны да ойла.

Соқтықпалы, соқпақсыз жерде өстім,

Мыңмен жалғыз алыстым, кінә қойма!

Волонтер:

Пока блуждаешь — молчи.

В бесцельных днях и в ночи.

Пустых забав не ищи.

Чтобы человеком ты был

И вровень с веком ты был,

Ты пятерых побори

И пятерых избери.

Злословие, ложь, хвастовство,

Безделье и мотовство —

Вот пять врагов твоих, знай.

А разум и доброта,

Упорство, скромность и труд —

Вот пять друзей, согласись.

Увидев зло — отвернись,

К беде пороки ведут.

Добро увидев — о нём,

Ты помни ночью и днём.

Коль с детства книги читать —

Уеным сможешь ты стать.

Не унывай, малOVER!
Бери с великих пример.

Жүргізуші:

Өлді деуге сия ма, айтындаршы,
Өлмейтұғын артында сөз қалдырған, - демекші, Абайдың өмірі мен шығармашылығына арналған викторинаға қатысуға шақырамыз! Дұрыс жауап берген адамдарға шағын сыйлықтарымыз бар.

Ведущий: Приглашаем принять участие в викторине, посвященная великому поэту, правильно ответившим, у нас имеются небольшие подарки.

Абайдың өмірі мен шығармашылығына байланысты сұрақтар:

1. Абайдың шын аты кім? Имя Абая при рождении? (Ибраһим)

2. Абайдың туған жері? Где родился Абай? (Семей өңірі)

3. Абайдың әжесінің және анасының аттарын кім біледі? Как зовут бабушку и маму Абая? (Зере, Ұлжан)

4. Абайдың танымал, атақты туысы, ақын? Знаменитый родственник Абая? (Шәкәрім Құдайбердіұлы)

5. «Абай жолы» романының авторы? Автор романа «Путь Абая»? (Мұхтар Әуезов)

6. Абайдың әндерін атаңыз? Какие песни Абая знаете? («Желсіз түнде жарық ай», «Көзімнің қарасы», «Айттым сәлем, Қаламқас», «Жасымда ғылым бар деп ескермедім», «Қараңғы түнде тау қалғып», «Сегіз аяқ»)

7. Абайдың поэзиясына қызығушылығын оятқан кім? Кто пробудил интерес Абая к поэзии? (Әжесі Зере)

8. «Көзімнің қарасы» өлеңін Абай

кімге арнаған? Кому Абай посвятил песню «Зрачок моих глаз»? (Әйгерімге)

9. Абайдың неше қара сөзі бар? Сколько слов назиданий у Абая? (45)

10. Абайдың қанша күйі бар? Сколько кюев у Абая? (Үш күйі бар: «Токжанға», «Май түні», «Абайдың желдірмесі»)

Жүргізуші:

«Абай мұрасының тигізер пайдасы зор. Ұлы ақынның шығармалары бүгінде өзектілігін жоғалтқан жоқ. Абайдың ой-тұжырымдары баршамызға қашанда рухани азық бола алады. Сондықтан ұлтымызды жаңғырту ісінде оның еңбектерін басшылыққа алып, ұтымды пайдалану жайын тағы бір мәрте ой елегінен өткізген жөн», - деп жазды Президент Қасым-Жомарт Тоқаев «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» мақаласында. Олай болса, жүрегі қазақ деп соққан қазақ жұрты Абайдың өлеңдерін бойтұмарындай сақтап жүруі тиіс. Артында өлмейтін мұра қалдырған ұлы данышпан Абай Құнанбайұлының 180 жылдығына арналған акциямыз өз мәресіне жетті. Көңіл қойып тыңдағандарыңыз үшін зор алғыс білдіреміз!

«Желсіз түнде жарық ай» әні орындалады.

Ән аяқталған соң қатысушылар автобустан түседі.

А. КШИМОВА,

Орал қалалық кітапханалар жүйесінің кітапханашысы.

Орал қаласы,

Батыс Қазақстан облысы.

Отбасы – өнегенің тал бесігі

Отбасы – сыйластық, жарастық орнаған орта. Адамның жеке басының қалыптасуы отбасынан басталады. Отбасы – табиғат сыйлаған кереметтердің бірі. Жеке адамның ар-ұятын, ақыл-ойын, адамгершілігін, мәдениеттілігін тәрбиелеуде отбасы-алғашқы қадам.

Отбасы – адамзат баласының дүниеге шыр етіп келгенде есігін айқара ашып енетін үйі, өсіп ержететін, тәрбие алатын аса қажетті, әрі қасиетті алтын бесігі.

Ал, әке мен ана жанұяның береке-бірлігі – әр сәбидің, әр баланың болашақ қадамы. Отбасы – ол да бір шағын ғана мемлекет. Отбасы тіршілігінің ежелден қалыптасқан заңы бойынша, оны отағасы, ол болмаса анасы, одан қалса, үлкен аға не әпке басқарады.

Олардың сөзін, ұйғарымын өзгелері жерде қалдырмайды. Бала отбасының жылуын, қолдауын сезінгенде ғана бақытты болып ержететінін білеміз. Мұның бәрін неге қозғап отырмыз? Себебі бүгін – жарық дүниедегі ең жақын жандарыңыздың төл мерекесі екен, Яғни Отбасы күні.

Отбасы – адамзат бесігін тербеткен ұя болса, баланың бас ұстазы – ата-анасы. Бұл кісілер балаға отбасының қыры мен сырын, тылсым дүниенің жұмбақтарын танытып, жағымды қасиеттерге баулиды. Себебі, отбасы – таным бесігі, отбасы үлгі-өнеге бастауы. Ата-ананың үйдегі қарым-қатынасы, киім киісі, мінез-құлқы бәрі балаға үлгі. Өйткені, бала отбасында әкеден – ақыл, анадан – мейір алады. Олай болса, ата-ананың бала тәрбие-

сіне деген көзқарасын қалыптастыру, бала тәрбиелеуде ата-ана рөлін арттыру, отбасында сыйластық, мейірімділік, татулық, адамгершілік сезім қалыптастыру үшін сонымен қатар балабақшадан бастап, мектепте, жоғары оқу орындарында, көпшілік ортада баланың болашағына жауапкершілікпен қарайды. Осы орайда, Ақтөбе облысы Сазды тұрғын үй алабындағы №10 модельді кітапхананың ұйымдастыруымен Халықаралық Отбасы күніне орай «Отбасы өнегенің тал бесігі» атты әдеби-музыкалық кеш өтті.

Шараның мақсаты: Ата-анамен бала арасындағы ізгі қарым-қатынастың орнауына ықпал ету.

Шара барысында Отау құрғандарына 60 жыл толған 85 жастағы Ғалымжан атамен Бибісара әже және 15 жыл отау құрған өнерлі отбасы Қуандық пен Светлана Салмұхановтар отбасы қатысты. Ата мен әже өздерінің өмір

жолдарынан қызықты әңгімелер айтып, келер ұрпаққа ақыл-кеңестерін беріп, өмірдің қызықты да, қиын кездерінде бірге болуға шақырып, біздің отбасылық жолымызды берсін деген ниетпен Светланаға ақ жаулық жапты. Өз кезегінде Қуандық пен Светлана әсем әннен шашу шашып, Сазды мәдениет үйінің өнерпаздары «Шабьт» би ансамблі «Хорезм» биін билеп, «Халықтық», «Ақмаржан» әже ансамблі «Гүл-гүл жайна» әнін орындады. Шара соңында қалалық орталықтандырылған кітапхана жүйесінің директоры Г. Салиеваның атынан Алғыс хат пен гүл шоқтары табысталды.

Айнұр Әбдіқызы ТАҒАН,
Сазды тұрғын үй алабындағы
№10 модельді кітапхананың
кітапханашысы.
Ақтөбе облысы.

Мектептегі мерекелер: тәрбие жұмыстарының сценарийлері журналы

Құрметті оқырман қауым!

Қолдарыңызға тиіп отырған журнал мектеп, мектепке дейінгі, арнайы, жоғары оқу орындары мұғалімдері мен оқытушыларына, жалпы оқырмандарға арналған. Журналға «Казпочта», «Ернұр пресс», «Евразия Пресс», «Экспресс почта» және Post.kz сайты арқылы жазылған тиімді.

Жазылу ай сайын жүргізіледі.

Мекен-жайымыз: 050036, Алматы қаласы, Мамыр-2, 13-7.

Индекс 75489

**Қиып
алыңыз да,
жазылыңыз!**

		Басылым индексі																															
		АБОНЕМЕНТ																															
«Мектептегі мерекелер тәрбие жұмыстарының сценарийлері»		75489																															
		Комплекті саны																															
2025 жылға, айлары																																	
<table><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>кайда</td><td colspan="13"></td></tr></table>																			кайда														
кайда																																	
(почта индексі)																																	
(мекен-жайы)																																	
кімге (аты, жөні)																																	
=====																																	
		ПВ		орны		Тасымалдау карточкасы																											
						75489																											
						Басылым индексі																											
Бағасы		Жазылу мекен-жайын өзгерту		...тенге		...тиын		комплекті саны																									
2025 жылға, айлары		...тенге		...тиын																													
<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td><td>11</td><td>12</td></tr><tr><td>кайда</td><td colspan="11"></td></tr></table>		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	кайда																			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12																						
кайда																																	
кайда																																	
(почта индексі)																																	
(мекен-жайы)																																	
кімге																																	
(аты, жөні)																																	

Марлен САДЫКОВ

Индекс 75489

Марлен САДЫКОВ

050036, Алматы қаласы, Мамыр-2 ы/а, 13-7. Тел/факс: 8 (727) 255-72-94.